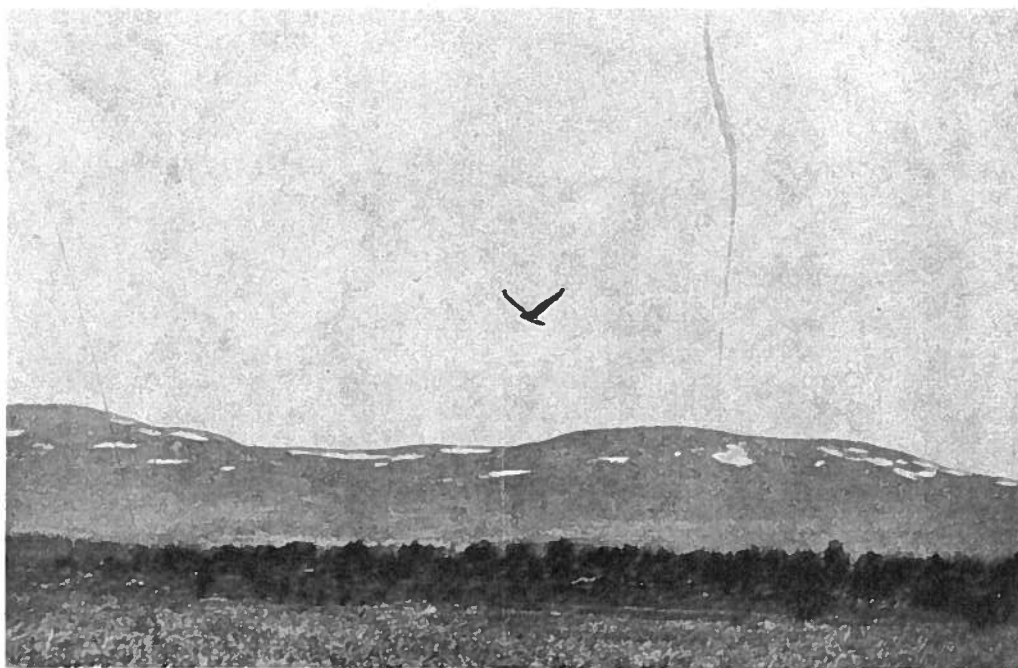

NATURFREDNING I NORGE

ÅRSBERETNING FOR 1930

Blåhok over Fokstunmyra

Fredningsmerke for fredning i henhold til lovenes § 1

Fredningsmerke i henhold til lovenes § 5

FREDNINGSMERKER

LANDSFORENINGEN FOR NATURFREDNING I NORGE

ÅRSBERETNING FOR 1930

Formann i Landsforeningen: oberstløytnant *K. G. Gleditsch*, Oslo.

Nestformann: Professor *R. Nordhagen*, Bergen.

Til Landsforeningen har i 1930 vært tilsluttet 6 kretsforeninger, nemlig: Østlandske, Rogalands, Vestlandske, Surnadals, Trøndelags, Nord-Norges.

Som formenn for kretsforeningene har fungert oberstløytnant *K. G. Gleditsch*, avdelingschef *A. Børheim*, professor *R. Nordhagen*, lærer *O. Sylte*, konservator *C. Dons*, lærer *P. Benum*.

Der vil fortsatt bli arbeidet med å få opprettet flere kretser omfattende passende store, topografisk og befolkningsmessig samhörige distrikter i håp om derved å få opelsket interessen for å verne hver

om sitt distrikts — sin hjembygds — egenartede natur og dyreliv.

STØTT VÅR SAK!

Vær med og vern om norsk natur og livet som rører sig der. Støtt oss i vårt arbeide med å verne om våre store og små dyr: Bjørnen, reven, trekkfuglene, blomstene, trærne o.s.v. Vi har plikter mot de kommende slekter og vi har plikter mot de henfarne.

Drep ikke dyr til unyttet!

Rykk ikke unødige planter op med rot!

Bryt ikke trærnes grener av!

Vern særlig om de dyr, blomster og trær som hører dig og ditt hjemsted til og sørg for at andre respekterer det som der

søkes vernet om. Landsforeningen for naturfredning og dens kretser er behjelpelig med å sikre fredlysning ved kongelig resolusjon eller tinglesning.

Meld slekt og venner inn som livsvarige eller årlig betalende medlemmer av en kretsforening.

Østlandske kretsforening, adresse Norges geografiske Opmåling, Oslo (kr. 40.00 engang for alle; kr. 4.00 årlig).

Rogalands kretsforening, adresse Stavanger (henholdsvis kr. 30.00 og kr. 2.00).

Vestlandske kretsforening, adresse Museet, Bergen (kr. 50.00 og kr. 2.00).

Surnadal naturvern, adresse Vinddøla, Surnadal (kr. 30.00 og kr. 2.00).

Trøndelag kretsforening, adresse Museet, Trondheim (kr. 25.00 og kr. 2.00).

Nord-Norges kretsforening, adresse Museet, Tromsø (kr. 20.00 og kr. 2.00).

Januar 1931.

K. G. Gleditsch.

* * *

Formannen har høsten 1930 holdt foredrag om naturfredningssaken i Norge med lysbilleder på Den norske Turistforenings høstmøte i Oslo og på Trondhjems Turistforenings høstmøte i Trondheim. Der var møtt frem mange mennesker, og naturfredningssaken syntes å interessere de fremmøtte.

FREDNING AV SJØFUGL RUNDT NORGES FYR

I årsberetningen for 1929 er vår henvendelse til Handelsdepartementet i denne saks anledning og fyrdirektørens imøtekommende svar referert.

Fra fyrvokter Hertzberg, Skjelanger fyr innkom der med brev av 7. februar

en forestilling i anledning fyrdirektørens skrivelse til fyrvokterne om ytterligere å søke en sådan fuglefredning gjort effektiv. Han skriver bl. a.: — — —

«Eierne av det utall av motorbåter fra Bergen og andre steder som ofte sværmer omkring overalt her i farvannet og myrder alt, hvad de kommer over, måtte ved en politiforordning tilpliktes på sine båter å ha på begge sider et *stort* nummer og hjemstavnsmerke i likhet med det som alle fiskefartøier må føre; alle biler er jo også merket og innregistrert, så hvorfor ikke alle motorbåter hvad enten disse er bare til lyst eller gagn. I tilfelle der da blir jaget på fredlyst område, vil der være bedre anledning til å kunne rapportere lovovertrederne.» — —

Saken har vært forelagt kretsforeningene. Østlandske, Vestlandske og Rogalands krets har sluttet sig til tanken om at motorbåter søkes tilpliktet å ha sine båter forsynt med nummer, således at båtene lett kan identifiseres.

Landsforeningen vil derfor arbeide videre med denne sak og søke Justisdepartementets hjelp til gjennom politimyndighetene å øve kontroll med motorbåter og andre farkoster som antas å krenke fredningsbestemmelsene.

BISAMROTTEN

Landbruksdirektøren anmodet i en skrivelse av 5. februar 1930 Landsforeningen om å være ham behjelpelig med å skaffe uttalelse fra sakkyndig hold om hvorvidt det ansåes tilrådelig å anstille et forsøk med innførsel av bisamrotter til Norge og hvordan forsøket i tilfelle burde anordnes.

Landbruksdirektøren opplyste, at der i den senere tid var kommet en rekke fore-

The map shows the following regions and place names:

- Nordaustlandet:** VI, VII, VIII, IX, Tammöya
- Vestlandet:** V, A (hatched), IV, Sakse, Advent, Langyearöyen, Brön, Svedgruva
- Söraustlandet:** XI, XII, XIII, Tusenöyane
- Storfjorden:** X
- Other Islands and Waters:**
  - Norsköyane, Amsterdämsöya, Ny Ålesund, Kongen, Förland, Örtandsund, Hornsund, Sörkapp, Sörf, Bellsund, Nordf, Ankershamne
  - Storöya, Fäynöya, Kong Karl Öyane, Björnöya
  - Storöya, Fäynöya, Kong Karl Öyane, Björnöya

Oversikt over områder som foreslås totalfredet. De skrafferte felter: som nasjonalpark. Det prikkede felt: botanisk fredet. For fangstfeltene I–XV foreslås særlige fredningsbestemmelser.

spørsler til departementet om tillatelse til å få innført bisamrotter til landet og at man nu var «tilbøielig til å gi tillatelse til å anstille et forsøk hvis dette kunde foregå under helt betryggende forhold således at spredning av rotten var utelukket.»

Der blev inntatt uttalelse fra dosent dr. Hj. Broch gjennom Østlandske krets og av konservatorene S. Johnsen og J. Grieg gjennom Vestlandske krets.

Uttalelsene blev innsendt til Landbruksdepartementet med skrivelse av 24. mars 1930, idet Landsforeningen for Naturfredning i tilslutning til zoologenes enstemmige uttalelser *bestemt frarådet, at der blev tillatt innførsel av bisamrotter til Norge eller gjort forsøk hermed.*

I samme saks anledning holdt dosent dr. Hj. Broch våren 1930 foredrag om bisamrotten i Videnskapsselskapet i Oslo. Det naturvidenskapelige fakultet ved universitetet i Oslo, som også hadde saken til uttalelse, frarådet likeledes bestemt at der blev gitt tillatelse til å innføre bisamrotter til Norge.

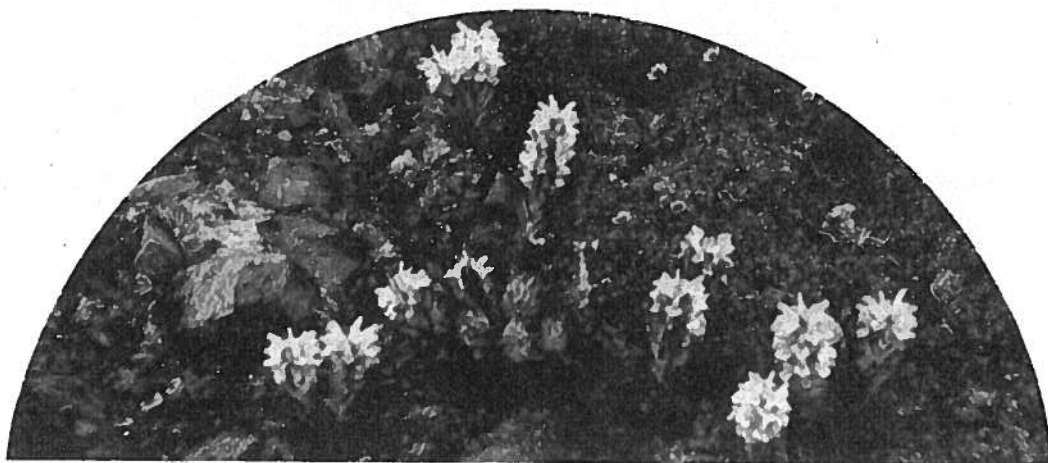
Som følge av disse enstemmige uttalelser fra fagvidenskapsmenn blev innførsel nektet.

NATURPARKEN PÅ SVALBARD

I 1926 innsendte Naturfredningsforeningen et detaljert forslag om å få utlagt et større område av Vest-Spitsbergen som nasjonalpark og et noget mindre omkring Isfjordens indre forgreninger: Diksonfjorden, Billefjorden og Saksenfjorden som botanisk park.

Det ser nu ut til at den botaniske park skal bli til virkelighet i en nær fremtid — se årsberetningen for 1929, hvor planteparken er beskrevet av dosent H. Resvoll-Holmsen.

Der arbeides også med den store nasjonalpark, men vanskelighetene er mange.

Pedicularis lanata. Rosenrøde blomster.

H. Resvoll-Holmsen fot.

Moskusoksen

REIN, MOSKUSOKSE OG HARE PÅ SVALBARD

AV ADOLF HOEL

Norges første handling efter overtagelsen av suvereniteten over Svalbard var totalfredning av renen. Ved kgl. res. av 14. august 1925 blev renen totalfredet inntil utgangen av 1934.

Det var på høie tid at noe blev gjort for å sikre renstammen her mot total utryddelse, for i de forangående år hadde den avtatt i en iøinefallende grad. Tidligere var det ikke sjelden å se svære renflokker når man kom en 8—10 km. innover Adventdalen og tilgrensende sidedaler. I de samme strøk fant man i 1925 kun gamle spor, og man måtte inn i de mest avsidesliggende dalstrøk før man traff noen få dyr. Grunnene til denne sterke desimering av renbestanden må bl. a. søkes i mangelen på kjøtt og de høie kjøttpriser under verdenskrigen. Som en

følge herav kunde en skøitelast med renskrotter innbringe en pen betaling i kullgrubebyene på Svalbard eller i Norge.

Gledeligvis har totalfredningen hatt virkninger i den riktige retning. Det er en kjensgjerning at renbesetanden er tiltatt. Efter meddelelser av ingeniører ved Store Norske Spitsbergen Kulkompani og av fangstfolk som har ferdes i disse strøk er der atter ren i Adventdalen, hvor den av og til kommer helt ned til Hiorthamn, og ifjor høst blev en renflokk iaktatt på fjellet over Grube 2 ved Longyearbyen.

Jeg har forsøkt å samle opplysninger fra fangstfolk om renbestandens omtrentlige størrelse og om renens tilholdssteder. Fangstmann Georg Bjørnnes har gitt mig følgende opplysninger:

På Edgeøya er der et større antall fordelt på tre områder. Den største stamme fins i strøket mellem Diskobukta og bunnen av Tjuvfjorden og teller anslagsvis 500 dyr. Inn for Tennøyane fins der

kanskje 75 dyr og i den nordligste del av øya en 80—100 dyr.

På nordkysten av Vest-Spitsbergen har renen sitt faste tilholdssted på Reinsdyrlandet, halvøya mellom Raudfjorden og Liefdefjorden. Bestanden her anslåes til 75—100 dyr. Herfra vandrer den litt omkring, men kommer ikke så langt østover som til østsiden av Wijdefjorden.

På vestsiden av Storfjorden omkring Agardhbukta fins der også en mindre stamme. Den streifer herfra over til Sassendalen og Adventdalen samt gjennom Kjellstrømdalen frem til Sveagruva.

Det har ikke lykkedes mig å skaffe opplysninger om renbestanden på Nordaustlandet. Men jeg antar at alt i alt kan renbestanden på hele Svalbard anslåes til omkring 1000 dyr.

Det er således ikke tvil om at totalfredning har bevirket en økning av bestanden, men likeså sikkert er det at denne ennå er for liten til å kunne tåle fri jakt. Totalfredningen bør derfor forlenges på nye ti år.

Moskusfe. Som bekjent overførte Norges Svalbard- og Ishavs-undersøkelser høsten 1929 17 st. moskusfe fra Østgrønland til Svalbard, hvor dyrene blev sluppet ved Hiorthamn, Adventfjorden. En del fjellhøi var tatt med fra Norge og i vinterens løp lagt ut til dyrene som tilskuddsfôr i den første vinter. Flokken delte sig snart, en kalv holdt sig ved Hiorthamn hele vinteren, hvor den hadde tilhold under et hus og i stor utstrekning levet av det utlagte høi. En annen flokk på 13 dyr blev sett flere ganger utover vinteren og våren, mens de resterende to var rapportert flyttet over til Bellsund, uten at jeg dog har fått dette bekreftet. Siste sommer var dyrene meget vanskelige

å observere, da de var blitt forferdelig sky. Når dyrene har klart den første vinter, er der ingen grunn til å tvile på at overføringen er lykkedes, og Svalbard har fått et nytt og interessant faunaelement.

Hare. Ingeniører ved Store Norske Spitsbergen Kulkompani har allerede for flere år siden drøftet muligheten av å overføre hare til Spitsbergen. Jeg har holdt på at man burde forsøke å overføre Grønlandshare, da denne art efter min mening har større betingelser for å klare sig der enn den norske hare. Dessuten er den større og har mere velsmakende kjøtt. I år har jeg i mitt budgетtforslag for 1931—32 satt op en sum til overførsel av hare fra Grønland til Spitsbergen sommeren 1931. Imidlertid bragte sysselmann Håvie-Thoresen høsten 1930 4 st. hare fra Finnmark og slapp dem ved Hiorthamn. Ifølge telegram fra Longyearbyen til sysselmannen av 8. mars, referert i «Aftenposten» for 9. mars, ser det ut til at harene har klart vinteren bra, idet der nylig var sett mange friske spor ved Hiorthamn, og en hare var sett ved Revneset, litt lengere ute ved Adventfjorden. Fire harer er naturligvis lite å grunne en bestand på, der bør overføres flere enten fra Finnmark eller fra Grønland. Jeg holder prinsipielt på det siste.

†

EKSPEDISJONSCHEF
THB. HEYERDAHL,

Landsforeningens mangeårige høit fortjente formann er vandret bort. Heyerdahl har vært med i naturfredningsarbeidet i Norge fra første stund. Han var medlem av den komité som Norsk geogra-

fisk selskap nedsatte i 1909 for å fremkomme med forslag til *lov om naturfredning i Norge*. Komitéens forslag blev opheiet til lov 25 juli 1910. Han var også med blandt de menn som i 1914 stiftet en *Naturfredningsforening for Østlandet*, og han blev foreningens første formann. Og da der i de nærmeste år efter stiftedes kretsforeninger i Trøndelag, Nord-Norge og på Vestlandet og *Landsforeningen for Naturfredning i Norge* blev dannet som en sammenslutning av kretsforeningene, blev Heyerdahl den selvskrevne formann i Landsforeningen. Senere har han med korte avbrytelser vært formann i Østlandske krets og i Landsforeningen inntil han i 1925 på grunn av svekket helbred besluttet sig til å trekke sig tilbake fra den krevende stilling som formann. Ved sin

fratreden blev han hedret som foreningens første norske æresmedlem.

Heyerdahl var en stillfarende mann med en inderlig kjærlighet til norsk natur og med en aldri sviktende interesse for arbeidet med å verne om det karakteristiske og historiske og naturhistorisk verdifulle i norsk natur. I sitt virke som formann har han nedlagt et dyktig og resultatrikt arbeide for naturfredningssaken. Han var med å vekke og vedlikeholde interessen for å bevare norsk natur, og han har med små midler utrettet meget. Visstnok har det ikke lyktes å få så tallrike medlemmer som man hadde håbet og ventet, visstnok har ikke pengemidlene flytt synderlig rikelig. Men interessen er vakt og adskillig er reddet.

Blandt fredninger på Østlandet som blev besluttet i hans formannstid kan nevnes: Jørgen Moes «Gamle Mester», plantene ved Knutshø, Hjerkinns og Fokstua, Tofteholmen, Skultervannsåsen og mange mange fler. I årsskriftet for 1926 skrev dosent H. Resvoll-Holmsen i anledning av hans tilbaketreden som formann og hans utnevnelse som æresmedlem bl. a. følgende om og til Heyerdahl: «— — Idet vi i ham hylder prioriteten der har den 'første gangs' glans og æresrett, ber vi ham idag fra vår forening om å motta den norske laurbærkrans, vi i takknemlighet binder ham av blomster og grener av edle trær, han sammen med så meget annet av norsk natur har bevart for efterslekten.»

Norske naturvenner har meget å takke Heyerdahl for. Vi ærer hans minne med efter evne å fortsette hans arbeide.

K. G. Gleditsch.

KALKSTEINSGROTTENE I RANA NORDLAND

Statsgeolog dr. G. Holmsen, som i 1930 utførte geologisk karttegning i Randistriktet, besøkte efter foreningens anmodning

disse huler og har sendt nedenstående innberetning om resultatet av en reise til Ravnå i Mo, Ranen, for å innhente opplysninger om kalkstenshulene i trakten:

«På det geologiske kartblad Svartisen

(manuskriptkart i N. G. U.'s arkiv) er i trakten om Langvatnet avlagt to mektige kalkstenlag. Det ene går fra syd mot nord fra Øijorden til Vikneset, hvorfra det svinger mot nordvest og danner Hammernesflåget. Herfra følger det langsmed Glaamåga inntil det ved Fiskkjønmoen går tversover elven og fortsetter langs Storvatnet mot Melfjorden. Det annet kalkstenlag, som begynner ved Grønlien, se det geologiske kartblad Dunderlandsdalen, går i vest—nordvestlig retning syd for Reingardslivann, hvis vestligste ende ligger i kalkstenen, herfra syd for Storfjell til høiden 1049 i Burfjellet, hvor det taper sig. Imellem disse to mektige kalkstenlag går et forholdsvis tynt fra Størsteinlien ved Langvatnet over gården Rausandakslen til gården Glaamdalen. Her svulmer også dette kalklag ut til en anseelig mektighet, idet det fortsetter mot nord—nordøst opigjennem Glaamdalen.

I disse kalkstenlag ligger de fleste av de store grotter. På det først omtalte finnes foruten de før kjente, to ennu ikke utforskede grotter mellom *Avadal* og *Granlund* samt en stor og rummelig grotte med seks dagåpninger straks nord for *Fiskkjønmoen*. På det tynne lag ved *Rausandakslen* er tre grotter, hvorav to meget store. De ligger i heldingen ned mot *Ravnaaga*. Også i kalkstenen syd for Langvatnet skal der finnes grotter, som er lite undersøkt.

De fleste av grottene i denne trakt er opmålt og skissert av brødrene Ole og Nils Ravnaa. Et kart de har optatt over Hammernesgrotten skal være opbevart på Zoologisk museum på Tøien. Over alle grotter i Hammernesflåget såvelsom over Stokvigsgrotten har Ole og Nils Ravnaa på grunnlag av sine målinger tegnet riss.

Hos Ole Ravnaa så jeg riss også i vertikalprojeksjon av *Hammernesgrotten*, *Pølbækgrotten* (ved Granlund) og *Ravnaagrotten*.

Grottene mellom Avadal og Granlund såvelsom Pikhauggrotten ligger på statens grunn. Hammernesgrotten og de andre grotter i Hammernesflåget eies av Hans Svendsen Hammernes. Stokvigsgrotten av Einar Eliassen Stokvik, Ravnaagrotten av Nils Ravnaa og grottene ved Rausandakslen ligger i felles utmark tilhørende Per og Kristoffer Eliassen.

Stokvigsgrotten er den som har igjen mest dryppsten. Dernæst kommer grottene ved Rausandakslen som er lite kjent. På gården Rausandakslen skal der forefinnes en hel samling av dryppsten fra disse grotter. Den er koralstokklignende. I noen av grottene har der aldri vært funnet dryppsten (Pikhauggrottene, Tørbækengsgrotten).

Jeg gikk sammen med Nils Ravnaa inn i Tørbækengsgrotten, hvor der er funnet skjelettresten av ulv og bjørn og tenner av ekorn. Dagåpningen ligger ca. 30 m. over Langvannet og er trang som hele grotten forøvrig. Først faller den nedover, og her måtte jeg krype baklengs på maven. Siden kan en krabbe på albuer og knær, men ingen steds er den så rummelig at en kan stå opreist. Den skal være 300 m. lang. I begynnelsen stiger man ned, siden atter op. Grottens bunn er et bekkeløp med til dels meget store blokker bestående av glimmerskifer, granitter, kvartsitter og endel kalksten. Langt inni grotten er en bekk, der har et avløp som er kjent som Mosebekken østenfor dagåpningen og lavere enn denne. Vannet kommer inn gjennom en sprekk i taket. — I nedbørrike høster og i vårløsningen går imidlertid grotten full av vann, og op gjennom dag-

åpningen kommer da en bekk så svær, at den vanskelig kan vades, fortalte Nils Ravnaa. Denne vannmasse har på få år frembragt store forandringer i grotten. For syv år siden hadde min ledsager vært helt til bunns i grotten, og dens indre del var da meget rummelig, minst 6. m. under taket, mente han. Nu var grotten i hele sin lengde så lav, at en overalt må krype. Den er således på disse syv år sterkt igjen-gruset, og det er sannsynlig at grotten den dag idag tilføres bregrus på sprekker gjennom kalkstenen. Gruset rives med av vannstrømmen i flomtiden og sorteres inne i grotten således at sand og finbestanddeler rives med, og det tyngste og vanskeligst transportable blir tilbake. Det vilde være av interesse å gjøre iakttagelser over blokktransporten fra det ene år til det annet. Formodentlig er denne grottes utgravning ennu i gang, og det synes efter det grove blokkmateriale i hulen å dømme som om erosjonen må være kraftig. Av stor betydning for forståelsen av de nordlandske kalkstengrotters dannelsesmåte vilde det være å bringe på det rene hvorledes blokkmaterialet finner vei inn i grotten.

Da jeg skulde gå ut av grotten gikk jeg feil og kom inn i en gren, som blev trangere og trangere, og til slutt var helt tilstoppet av grus. Dette er visstnok en eldre dagåpning. Den nuværende dagåpning ligger på en sidegren til grottens hovedretning og i noget høyere nivå enn den gamle. Det er godt mulig, at der skjuler sig flere tilstoppede, grusfylte ganger som unddrar sig iakttagelsen i denne grotte.

Oslo den 4. oktober 1930.

Gunnar Holmsen.

Under 27. januar 1931 har Landsfor-
eningen gjennom Landbruksdepartementet

sendt Kirke- og Undervisningsdepartemen-
tet nedenstående skrivelse:

Til

Kirke- og Undervisningsdepartementet
gjennom Landbruksdepartementet.

*Angår kalkstensgrottene på statens eien-
dom Nord-Ranen almenning, g.nr. 147,
br.nr. 1 Nord-Rana herred.*

På henvendelse herfra av 3. november
1930 har skogdirektøren med skrivelse av
7. januar 1931 bl. a. uttalt:

«— — Efter konferanse med Land-
bruksdepartementet meddeles at man i til-
felle ikke vil ha noget å erindre ved fred-
ning av de grotter som ligger på stats-
grunn.»

Som bilag til skogdirektørens foran-
nevnte skrivelse av 7. januar 1931 fulgte
gjenpart av en skrivelse av 12. desember
1930 fra Nord-Helgelands skogforvalt-
ning og 2 gradavdelingskarter med grensen
for statens eiendom «Nord-Ranen almen-
ning g.nr. 147, br.nr. 1 i Nord-Rana her-
red» inntegnet. Av kartet og skrivelsen
fremgår at bl. a. *Pikhauggrotten, Kampli-
hulen og 2 grotter mellom gårdene Avadal
og Granlund ligger på statens grunn*
(Nord-Ranen almenning).

For i hvert fall å få bevart nogen av
de interessante kalksteinsgrotter i det av
slike grotter gjennomvevede terreng nord
for Langvatn og mellom Glåmåga og Rana,
tillater Landsforeningen sig under henvis-
ning til skogdirektørens foran citerte ut-
talelse å søke om at de grotter som ligger
på statens grunn i Nord-Ranen almenning
g.nr. 147, br.nr. 1 i Nord-Rana herred må
bli fredet i henhold til naturfredningsloven
av 22. juli 1910 og 14. juli 1916 mot be-
skadigelse av enhver art og med forbud
mot fjernelse av nogen som helst del av

grottene eller hvad der måtte finnes av bergarter, metaller, planter, dyr eller dyrestoffer i eller ved grottene. Disse grotter er lite kjent og har ikke vært detaljundersøkt. Foreningen vil la sig det være makt-påliggende å søke dem utforsket.

Av kjente grotter innen statens område nevnes *Pikhauggrotten*, *Kamplihulen*, 2 grotter mellom gårdene *Avadal* og *Granlund*, *Bredekgrotten*.

Som bilag følger en kort redegjørelse om grottene i Rana:

Kalksteinsgrottene i Rana, Nordland.

Som bekjent er der i området nord for Langvatn i Rana, Nordland en rekke grotter eller huler, hvorav flere ennå ikke er kartlagt eller videnskapelig undersøkt.

Studiet av huler er særlig i Østerrike, Tyskland og Amerika i de senere år satt i system, de er kartlagt og utforsket så vel i geologisk henseende som hvad dyre- og planteliv angår.

Enkelte huler utnyttes økonomisk for kunstgjødningsindustrien. Andre er reservert for turistlivet (f. eks. Dachsteinhulen i Schönbergalpene). Atter andre er naturfredet (f. eks. «Das Teufelsloch bei Steinau» i Hessen Nassau, «The endless caverns» i Shennandoah-dalen, Forente Stater) o.s.v.

Av våre kalksteinsgrotter er *Grønligrotten* den best kjente. Den ligger ved gården Grønlien på østsiden av Røvassåga, ca. 4 km. nord for denne elvs utløp i Langvatnet (se kart K. 15 Dunderlandsdalen). Denne hule er kartlagt, undersøkt og beskrevet av Corneliussen 1874, J. H. Vogt 1894, Marstrander 1911, Oxål 1914. Den er allerede delvis trukket inn i turist-

livet og vil sikkert bli mer og mer besøkt etterhvert som den blir kjent og veinettet utvikles. Der er nu (1929) bilvei helt frem til gården Rufsholm ved nordøstenden av Langvatnet, og veien skal fortsette nordover langs Røvassåga.

Men foruten Grønligrotten har man i terrenget mellom Røvassåga og Glåmåga en rekke huler som enten slett ikke eller kun delvis er undersøkt. Der nevnes: Hammernesgrotten (Risehullet), Bjørnhiet, Tørbækenggrotten, Larshullet, Lapphullet, Reingardsligrotten, Ravagrotten, grottene ved Rausandakslen, grottene mellom Avadalen og Granlund, grottene ved Fiskkjønnmoen, grottene ved Sandheien, Kampligrotten, Pikhauggrotten, Bredekhulen m. fl.

Av disse grotter er *Hammernesgrotten* studert og beskrevet av Corneliussen 1892 og 1914 og E. Natvig 1915 og 1923. Denne grotte er sterkt forgrenet med flere (4) dagåpninger. Der er ennå noget dryppsten igjen. *Natvig foreslår den naturfredet.*

De øvrige grotter er ikke detaljundersøkt, men enkelte av dem er besøkt og kort beskrevet (Lapphullet av Corneliussen og Natvig; Bjørnhiet, Stokvikgrotten og Tørbækenggrotten av Natvig).

Efter de foreliggende opplysninger antas følgende huler på privat grunn å være særlig interessante: *Hammernesgrotten* med *Bjørnhiet*, *Tørbækenggrotten*, *Storvikgrotten*, *Lapphullet* og *Larshullet*. I disse grotter finnes der ennå endel vakre dryppstensdannelser.

Da disse kalksteinsgrotter så vidt skjønnnes har betydelig naturvidenskapelig interesse, vilde det efter foreningens mening være av interesse å få dem nøiaktig kart-

lagt og vitenskapelig undersøkt. De forskjellige forfattere (spesielt dr. Natvig) gjør opmerksom på at de besøkende skjemer hulene ved innskrifter og fjerner dryppstenen. Så vidt skjønnes er det derfor på høi tid at noget gjøres for å få undersøkt og vernet i hvert fall en del av disse huler.

Foruten å få naturfredet de på statens grunn liggende grotter, vil foreningen søke å få flest mulig av de på privat grunn liggende grotter fredet ved overenskomst med eierne.

ANGÅR JAKTLOVEN

Under 7. januar 1931 har Landsforeningen for Naturfredning i Norge gjennom Skogdirektøren sendt Landbruksdepartementet følgende skrivelse:

«I november 1926 innsendte vår forening en på foranledning av Landbruksdepartementet forfattet forestilling om enkelte endringer og tilføielser til skogdirektørens forslag av 1921 angående forandringer i jaktloven av 1899.

Det anførtes bl. a. i vår utredning: «— — Efter lov om naturfredning av 25. juli 1910 og 14. juli 1916 kan områder helt eller delvis fredes av naturhistoriske hensyn. Sammenholder vi dette både med den nu (1899) gjeldende lov om jakt og fangst og med skogdirektørens endringsforslag (1921), er det innlysende at en fredning efter naturfredningsloven i visse henseender er verdiløs. Jaktlovens § 10 hjemler nemlig alle norske borgere fri jakt efter premierte rovdyr og rovfugler; efter skogdirektørens forslag utvides denne rett endog til også å omfatte enkelte andre dyr, for hvem premie ikke betales — —.»

I uttalelsen fremsettes videre følgende

forslag: «— — Hensynet til fredningsområdene og disses store betydning gjør det nødvendig at man i loven om jakt og fangst tar inn et særskilt nytt avsnitt, visstnok best mellem § 10 og 11 sålydende:

«På områder som er helt fredet i henhold til loven om naturfredning, eller hvor enkelte dyrearter er fredet av det offentlige, er all jakt og fangst forbudt også efter de i § 10 nevnte skadedyr.

Heller ikke har nogen rett til å bemektige sig på lovlig grunn såret vilt som faller innenfor grensen av således fredet område.

Nødvendige foranstaltninger til bekjempelse av skadedyr el. lign. innen fredningsområdet treffes i hvert enkelt tilfelle efter nærmere bestemmelse av Landbruksdepartementet.

Forseelse mot denne paragraf er gjensstand for offentlig tiltale og straff — —.» (Årsberetning for 1926 — s. 408—409).

I St. prp. nr. 20 (1930) om forandringer i lov angående jakt og fangst av 20. mai 1899 er § 10 i forslaget av 1930 foreslått enslydende med endringsforslaget av 1921. § 11 er også i det vesentligste uforandret. Dog er der her foretatt en redaksjonell endring vedrørende den eventuelle erstatnings størrelse.

Der kan således ikke sees å være tatt noget hensyn til det i vår henstilling av 1926 fremsatte motiverte forslag.

* * *

Saken har nu fått øket interesse derved at Oslo kommune har søkt om at der må bli fastsatt bestemmelser til vern om dyrelivet i kommunens skoger (eiendommer) i Oslo omegn. Dette spørsmål har også vært fremme bl. a. for Stavanger kommunes eiendommer. Og det er sannsynlig at der

vil fremkomme lignende forestillinger fra de øvrige større byer såsom Bergen, Trondheim, Kristiansand m. fl. Likeledes har det en voksende betydning for oprettholdelse av en effektiv fredning av det ved kgl. res. av 1929 naturfredede område: Fokstumyra på Dovre, av det fredede område på Røsvassholmen i Hattfjelldal og på Bekkenesholmen i Tysfjord m. fl. steder — å få en sådan bestemmelse inn i jaktloven.

Landsforeningen for naturfredning i Norge vil derfor tillate sig påny å fremsette forslag siktende til å gjøre fredning av visse områder effektiv under hensyntagen til hvad der er passert vedrørende dette spørsmål siden vår henvendelse av november 1926.

I forslaget til ny jaktlov (St. prp. nr. 38 — 1930) foreslåes i henhold til foranstående tilføiet til § 10:

«Enhver art av jakt og fangst i en hvilken som helst form er forbudt innen områder som er fredet i henhold til Naturfredningsloven av 25. juli 1910 og 14. juli 1916. Det samme gjelder for områder som eies av det offentlige — stat eller kommune — og hvor dyrelivet ønskes fredlyst.

Ved grensen av således fredet område ophører enhver forfølgningsrett. Den jagende har heller ikke rett til — uten tillatelse av opsynet — å bemektige sig såret vilt, som faller på fredlyst område. I tilfelle må han godtgjøre at viltet er såret utenfor områdets grenser.

Innen området er det forbudt å ferdes med jaktgevær og jakthund undtagen for personer som er antatt for å føre tilsyn med bestemmelesenes overholdelse.

Nødvendige foranstaltninger til bekjempelse av skadedyr el. lign. innen

naturfredede (fredlyste) områder treffes i hvert enkelt tilfelle efter nærmere bestemmelse av Landbruksdepartementet.

Forseelse mot disse bestemmelser er gjenstand for tiltale og straff.»

* * *

Vår forening tillater sig ved denne anledning også å peke på at den almindelige rødrev nu er gjenstand for en så sterk rovfangst, at der i hvert fall i visse distrikter er fare for dens utryddelse. Særlig har man festet sig ved den hensynsløse plyndring av revehiene som foregår i forbindelse med sølvrevavl.

Foruten at det i sin almindelighet må ansees for uheldig og utiltalende om vårt dyreliv skulde bli berøvet denne dyreart, skal anføres at rødreven i vill tilstand er et av våre verdifulleste pelsdyr. Den svenske forsker professor dr. Sven Ekman har beregnet, at om man setter skinnprisen for rødrev til kr. 25 pr. stykk, står jakten på rødrev i Sverige jaktøkonomisk på høide med landets verdifulleste vilt elgen. Det må også huskes at reven i den naturlige husholdning må ansees for å være like meget et nyttedyr for jordbruk og skogbruk som den er et skadedyr for den jaktviltinteresserte. Fra nasjonaløkonomisk synspunkt må det derfor ansees naturlig og rimelig å innføre grunneierrett overfor revehi eller som ny passus under § 13 i jaktloven å innføre sådan bestemmelse:

«Det er forbudt uten Landbruksdepartementets tillatelse å ødelegge revehi eller å fange eller drepe reveunger i hi i tiden 15. februar—24. august.»

* * *

I forbindelse med foranstående motiverte forslag til endringer i jaktloven vedrørende naturfredede områder tillater

Landsforeningen for Naturfredning sig å foreslå at der i Lov om utnyttelse av rettigheter til beite, jakt og fangst m. v. i statens almenninger av 12. mars 1920 inn-tas følgende bestemmelser:

«I område som fredes i henhold til lov om naturfredning kan Kongen bestemme at enhver rett og adgang til jakt og fangst opheves.

Nødvendige foranstaltninger til bekjem-pelse av skadedyr el. lign. innen natur-fredede områder treffes i hvert enkelt til-felle efter nærmere bestemmelse av Land-bruksdepartementet.»

GJENDE

Spørsmålet om å søke Gjende sikret mot forvandling av noen slags har gjentatte ganger vært oppe til drøftelse. Blandt inn-legg i aviser og årbøker nevnes: oberst Gregersen 1916 og 1920, Lars Jorde 1916, dosent H. Resvoll-Holmsen 1916, 1917, 1918 og 1922, professor Wille 1917, Mik-kjel Fønhus 1920, Naturfredningsforenin-gen 1922 og 1923, I. Storvik, Vågå, 1922, A. Bryhn 1923, bønderne i Vågå 1923, Den norske Turistforening 1923, Theodor Caspari 1923.

Høsten 1930 har foreningen tatt spørsmålet op igjen og rettet en henvendelse til Vågå formannskap med fore-spørsel om hvordan og på hvilke betingel-ser kommunen vilde kunne være villig til å legge servitutt på dette vårt vakreste og mest kjente fjellvann, så det kunde bli be-vart for landet som en naturfredet herlig-het. Såvidt man har kunnet bringe i erfaring forvaltes Gjende av Vågå kommune, men eies av en rekke gårder i Vågå. Efter mottatt underretning har formannskapet mottatt henvendelsen med sympati, og foreningen er av ordføreren underrettet

om at der er nedsatt en komité bestående av ordføreren, sorenskriver P. N. Olsen og gårdbruker O. O. Sveen som har fått i oppdrag å arbeide med saken.

Det var å ønske at man kunde komme til et resultat, så dette vidunderlig vakre og gjennom sagn og diktning kjente vann og dets omgivelser kunde bli bevart i sin nuværende form.

I sin artikkel om Gjende i «Tidens Tegn» 6. januar 1923 skriver ing. A. Bryhn bl. a.: «— — Intet landskap i vårt land er så egnet til å bli vår naturpark, vårt fredede sted, som de kvadratmil land, der danner Gjendedalen og dens nedslagsfelt. Det er østlandsnaturens fagreste port inn til Vestlandets bastioner. — —»

ANGÅR DEN SKADELIGE VIRK- NING AV EKSHAUSTGASSEN FRA AUTOMOBILENE PÅ VEGETASJO- NEN (NÅLESKOGEN)

Med skr. av 22. april 1929 har høieste-rettsdommer D. H. Christiansen henledet foreningens oppmerksomhet på «den forgift-ning som *grantrærne* synes å være utsatt for ved den stadig økende biltrafikk og dermed følgende eksthautgass. Denne leg-ger sig som et kjølvann efter veiene, og er veien kranset av granskog, vil eksthaut-gassen ikke ha lett for å blåse bort; den viker kun til siden og stiger op og forme-lig svir grantrærne. Et overmåte oplysende, men trist eksempel frembyr de store, gamle grantrær likeoverfor *Landbruks-museet på Bygdøy*, et av den vakre ø's aller vakreste partier — —»

Høiesterettsdommerens brev blev den 30. april i avskrift sendt veidirektøren og underdirektør ved skogdirektoriatet I. Ruden til uttalelse.

Fra hr. Ruden fikk man svar 12. mai 1929, hvori uttales at han som forstmester ved Bygdøy kongsgård i en rekke år nøie hadde iakttatt skogen på Bygdøy. Videre uttaler han at «den vesentligste årsak til at granen på Bygdøy er sykelig kommer fra jordbunnen.» — På Bygdøy består grunnen vesentlig av silur og alunskifer, og det er en kjensgjerning at gran som vokser på slik bunn, særlig når den er grunn, råtnet. Over store deler av Bygdøy er da også granen råtten allerede fra staurstørrelse av. Direktørens behandling av skogen på Bygdøy går derfor «hovedsakelig ut på å renske ut granen som er blitt så råtten, at den holder på å dø av sig selv og erstatte den med furu som synes å greie sig godt der. — — —»

Fra veidirektøren har foreningen motatt svar datert 15. september 1930, hvor bl. a. uttales:

«Såvidt vites foreligger der ikke erfaringer om hvorvidt ekshaustgassen virker skadelig på vegetasjonen, men det er vel ikke utenkelig, at mulig oljedamp i ekshausten kan tilstoppe porene i blader og grannåler. Ekshaustgassen er jo også generende for mennesker, og der drives mange forsøk på å rense den. Veidirektøren vil også ha oppmerksomheten spesielt henvendt på ekshaustgassens virkning på vegetasjonen.

Asfaltkokning kan jo undgås på steder, hvor skade kan befryktes.»

Efter anmodning fra *Norsk skolemuseum*, Møllergatens skole, Oslo er våre siste årsberetninger sendt skolemuseet. Dette vil også fremtidig bli gjort.

Efter anmodning fra formannen i Dan-

marks lærerlag, som arbeider med naturvernssaken i skolene i Danmark, er vår årsberetning og vår brosjyre «Vern norsk natur» sendt laget. Lærerlagets formann har i sin takkeskrivelse gitt uttrykk for lagets takknemlighet for skriftene, som «vil blive benyttet og være til nytte for vor gode sag».

Fra fotograf *Wilse* har foreningen motatt som gave en rekke vakre bilder fra våre naturparker (Fokstumyra, Nordkapp m. fl. steder) og fra de steder hvor der arbeides med naturparker (Hardangervidda, Jotunheimen).

FRITAGELSE FOR FORMUES- OG INNTEKTSSKATT

I lov av 6. juni 1930 om forandringer i skattelov for landet av 18. august 1911 er der bl. a. bestemt følgende (kfr. cirkulære nr. 93 fra Finans- og Tolldepartementet vedkommende skattelovene, datert 8. november 1930):

«I § 26 (§ 21) er innkommet et *nytt bokstav q*, hvorefter *fritagelse for skatt* av formue og inntekt også vil omfatte «*landstrekninger eller naturforekomster som er fredet av hensyn til deres videnskapelige eller historiske interesse.*»

Denne bestemmelse trer ikraft fra 1. januar 1931. I henhold til denne beslutning blir altså naturforekomster eller steder som fredes i henhold til lov om naturfredning, § 1, og «hvis bevarelse vil være av videnskapelig eller historisk interesse», fritatt for skatt.

NATURFREDNINGSMØTE I 1930
PÅ MUSEET I BERGEN

Under 16. juni 1929 innsendte Rogaland Kretsforening et detaljert forslag til nye lover for «Landsforbundet for naturfredning i Norge» sålydende:

§ 1.

Formål.

Landsforbundets formål er å vekke og vedlikeholde sansen og interessen for å verne landets natur med sikte på avsetning av nasjonalparker og reservater hvor det ansees ønskelig for å bevare karakteristiske partier av norsk natur med flora og fauna. Dessuten også mindre landskapspartier, enkeltstående trær, tregrupper, fjellformasjoner, innsjøer, øyer og strandpartier etc.

Dette arbeide utføres av et landsforbundsstyre med komitéer og av et hovedstyre i samarbeide med tilsluttede kretsforeninger.

§ 2.

Landsforbundets organisasjon.

- a) Landsforbundet består av kretsforeninger som har til oppgave å fremme naturfredningsorganisasjonens formål og de av kretsforeningene opsatte og av landsforbundet godkjente lokale programposter.
- b) For å kunne optas i landsforbundet må en kretsforening ha minst 25 årsbetalende medlemmer.
- c) Den må underordne sig landsforbundets lover og avfatte sine egne lover og instruksjer i overensstemmelse med de øvrige kretsforeningers som må være godkjent av landsforbundet.

§ 3.

- a) Kretsforeninger kan stiftes i enhver av landets større byer og med avdelinger i de nærmestliggende mindre byer og i landdistriktene.
- b) Enhver avdeling må telle minst 10 medlemmer.
- c) Landdistrikt-avdelingens medlemmer telles ikke ved fastsettelse av antall representanter der hvor kontingenten er 50 øre (kfr. § 10 b).
- d) Kretsforeningenes virkedistrikt bestemmes av de nærmest interesserte kretsforeninger og landsforbundsstyret i fellesskap.
- e) Ved optagelse av enkelte medlemmer og foreninger må kretsforeningenes styrer påse at vedkommende deler naturfredningsorganisasjonens grunnsyn.

- f) Innen utgangen av februar måned hvert år har kretsforeningene å innsende til forbundsstyret en beretning om virksomheten i det forløpne år tillikemed regnskap og medlemsfortegnelse og arbeidsprogram for kommende arbeidsår.
- g) Kretsforeningene er pliktig til å stille komitémedlemmer til disposisjon for forbundet når dette ansees ønskelig.

§ 4.

Landsforbundets administrasjon.

- a) Landsforbundet ledes av et *forbundsstyre* som består av formann, nestformann og sekretær som også er kasserer, og av et *hovedstyre* som består av landsforbundets formann og av representanter for de tilsluttede kretsforeninger i følgende forhold:
  1. Foreninger med til og med 25 årsbetalende medlemmer velger 1 representant.
  2. Foreninger med til og med 75 årsbetalende medlemmer velger 2 representanter.
  3. Foreninger med til og med 150 årsbetalende medlemmer velger 3 representanter.
  4. Foreninger med over 150 årsbetalende medlemmer velger 4 representanter.
- b) Kretsforeningenes formenn er selvskrevne medlemmer av hovedstyret, men kan ikke innvelges i forbundsstyret. Dette styre velges tillikemed 3 varamenn av hovedstyret hvert 3. år og uttas av landsorganiserte naturfredere i den by hvori forbundsstyret skal ha sete. Forbundsstyret innstiller.

Hovedstyret bestemmer til enhver tid hvor forbundsstyret skal være.
- c) Forbundsstyret er kun beslutningsdyktig i fulltallig møte. Hovedstyret er kun beslutningsdyktig når minst halvdelen av de stemmeberettigede representanter avgir stemme. Ved avstemning innen hovedstyret har forbundsstyret 1 stemme likesom foreninger med 25 årsbetalende medlemmer.

§ 5.

Administrasjonens arbeide.

- a) Landsforbundsstyret skal tilstille de tilsluttede kretsforeninger en såvidt mulig uttømmende og orienterende oversikt over hvad der er fredet i landet og hvorledes det er fredet samt en fortegnelse over de poster som er opført på programmet og holde sådan oversikt à jour.

- b) Det skal videre hvert år sette de tilsluttede kretsforeninger inn i landets naturfredningslover og hvorledes fredningsarbeidet skal legges an m. h. t. utferdigelse av tinglysningsdokumenter, opmåling, beskrivelse og fotografier av projekteerte felter og hvorledes kgl. resolusjoner kan opnåes m. m.
- c) Forbundsstyret skal til enhver tid ha sin oppmerksomhet henvendt på hvor nye foreninger kan stiftes.

Det skal søke å holde interessen for arbeidslivet vedlike i samtlige kretsforeninger og stimulere etterlatende kretsforeninger til interessert virke først og fremst gjennom en systematisk propaganda for foreningens stadige vekst.

Dette skjer i første rekke gjennom et månedlig medlemsblad som skal være organ for de sammensluttede kretsforeninger, hvis medlemmer tilpliktes å tinge bladet for en årspris av 2 kroner.

Bladet redigeres av en 3 manns redaksjonskomité i den by hvor forbundsstyret har sete og overensstemmende med et reglement som utferdiges av forbundsstyret og hovedstyret når fellesbladet kan bli utgitt.

Når forholdene gjør det nødvendig eller ønskelig må forbundsstyret overta redaksjonskomitéens arbeide.

Hvis forbundet har lønnet sekretær, vil det også påhvile ham å være redaksjonssekretær og utføre det forretningsmessige arbeide for bladet. Særskilt reglement for forbunds- og bladsekretæren blir å utferdige som ovenfor nevnt.

- d) I annen rekke utføres ovennevnte arbeide av en 3 manns landsagitasjonskomité som velges på samme måte som forbundsstyret og som korresponderer direkte med de lokale kretsagitasjonsutvalg i overensstemmelse med utferdiget reglement.
- e) Et teknisk utvalg på 3 medlemmer velges også av hovedstyret. Dette utvalgs oppgave er å bistå forbundsstyret og kretsforeningene i det tekniske opmålingsarbeide m. v. av de hittidige og fremtidige fredningsfelter og forekomster i overensstemmelse med utferdiget reglement.

§ 6.

- a) Landsforbundsstyret skal også innen utgangen av mars måned hvert år gratis tilstille kretsforeningene en trykt beretning om forbundets

virksomhet i det forløpne år derunder medtatt forbundets regnskap samt kretsforeningenes regnskaper, beretninger og medlemsfortegnelser.

- b) Når forholdene tilsier og muliggjør samarbeide med andre likeinteresserte organisasjoner til fremme av naturfredningsorganisasjonens programposter, skal forbundsstyret etter konferanse med hovedstyret søke å istandbringe en felles opptreden med samtlige sympatiserende organisasjoner.

§ 7.

Landsmøter.

- a) Hovedstyret avholder landsmøter hvert 3. år på det sted som man finner passende.
- b) Alle større saker forelegges hovedstyret til avgjørelse etter omstendighetene på landsmøter eller ved korrespondanse i 3 års-perioden.
- c) Forbundsstyret utreder sakenes forskjellige sider med eventuelle mindretalls- og flertallsinnstillinger. Det som skal forelegges på landsmøtene sendes kretsforeningene minst 6 uker før møtene avholdelse.
- d) Kretsforeninger som ikke besvarer de tilsendte skrivelser innen 3 uker fra mottagelsen taper sin avstemningsrett i vedkommende sak.
- e) Hovedstyremedlemmene innkalles til konferanse med sine kretsforeningers styreverter ved enhver forbundssaks behandling for så vidt de ikke også er medlemmers av kretsforeningenes styreverter.
- f) Mulige uoverensstemmelser mellom forbundsstyret og en kretsforening ordnes av hovedstyret.
- g) Kretsforeningene kan om man finner det ønskelig få enhver sak forelagt hovedstyret.

§ 8.

På landsmøtene velges forbundsstyre med 3 varamenn, redaksjonsutvalg med 3 varamenn, agitasjonsutvalg med 3 varamenn og teknisk utvalg med 3 varamenn, samtlige formenn velges ved særskilt valg. Dessuten velges 2 revisorer med 2 varamenn og iøvrig andre tillitsmenn og komitéer som måtte ansees ønskelige.

§ 8 b.

Ekstraordinært landsmøte

kan sammenkalles når et flertall av kretsforeningene forlanger det til behandling av en sak som vanskelig kan opsettes. Sådant møte behandler kun den sak som har foranlediget innkallelsen.

Denne foregår efter samme regler som for det ordinære bestemt.

§ 9.

Kretsforeningenes representanter i hovedstyret reiser til landsmøtene på sine foreningers bekostning, forbundets formann på forbundskassens bekostning.

Hvis dertil er anledning bør forbundets sekretær delta i landsmøtene.

§ 10.

Kontingent.

- a) For livsvarige medlemmer betaler kretsforeningen ingen kontingent til forbundet.
- b) For medlemmer av kretsforeningenes avdelinger i landdistriktene hvor årskontingenten er 50 øre betales heller ingen kontingent til landsforbundet.
- c) For almindelig betalende medlemmer av kretsforeningene i og utenfor kretsforeningenes byer betales årskontingent til landsforbundet efter følgende skala:
  1. Foreninger med til og med 25 årsbetalende medlemmer avgir 1 krone pr. medlem.
  2. Når medlemstallet overskrider 25 årsbetalende medlemmer betales 75 øre pr. medlem.
  3. Når medlemstallet overstiger 50 årsbetalende medlemmer betales 50 øre pr. medlem.
  4. Når medlemstallet overstiger 75 årsbetalende medlemmer betales 40 øre pr. medlem.
- d) Foreninger som er optatt som årsbetalende medlemmer av kretsforeningen regnes som enkelte medlemmer.
- e) Foreninger som melder sig ut av forbundet er pliktig å betale kontingent for det år hvori utmeldelsen finner sted.

§ 11.

Lovforandringer.

Rettelser, tilføielser eller ombygning av disse lover kan kun foretas på den ordinære generalforsamling (landsmøte) og med minst $\frac{1}{4}$ av de avgitte stemmer.

Forslag til lovforandringer med begrunnelse må være forelagt kretsforeningen minst 6 uker før generalforsamlingenes avholdelse.

§ 12.

Opløsning.

Forslag om oppløsning av forbundet behandles på samme måte som for lovforandringer bestemt,

dog utkreves $\frac{1}{4}$ av de avgitte stemmer for at sådant forslag kan bli vedtatt.

I tilfelle av oppløsning bestemmer forsamlingen med samme stemmetall hvad der skal gjøres med forbundets midler og eiendommer.

* * *

Forslaget blev sendt de øvrige kretsforeninger, og der blev innkalt til et møte angående dette forslag og en rekke andre for Landsforeningen viktige større saker.

Møtet blev holdt den 10. juni på Museet i Bergen. Til stede var oberstløytnant Gleditsch, professor Nordhagen og overmaskinist Isaksen. Fra Trøndelags, Surnadals og Nord-Norges krets møtte ingen.

De saker som blev behandlet var: *Villreinspørsmålet. Sjøfuglspørsmålet. Fredning av dyrelivet i bykommuners skoger. Samarbeide med oldsaksamlinger. Organisasjonsspørsmål* (landsforening — kretsforeninger — fast sekretær). *Skrifter. Samarbeide med andre land.*

— — — — —

Fra det av de 3 møtende underskrevne referat hitsettes:

Hr. Isaksen leste op en fullmakt fra Rogalands krets. Følgende saker blev diskutert:

I. *Villrein-spørsmålet.* Gleditsch foreslo at man måtte arbeide for a) å skape *høifjellsreservater* for villrein og i første rekke da på vidda syd for Nordmandslaagen (et kart over dette område er tidligere publisert) samt i Suldalsheiene (Gleditsch's cirkel). Han opfordret Vestlandske kretsforening til å ta sig av førstnevnte område. Også partiet Snøhetta—Sunndalen samt indre Sogn—Hallingdal blev nevnt, men han fant at det var meget vanskelig å gjøre noe her foreløbig. b) Man må arbeide for at tamreinhold her ikke tillates. — En rekke andre bestemmelser som er ønskelig bør helst inngå i den nye jaktlov. Isaksen foreslo: Total fredning for villrein i 10 år for hele det sydlige Norge.

Man opnådde enighet om følgende: 1) Landsforeningen bør arbeide for totalfredning i 10 år for hele det sydlige Norge; 2) arbeidet med de førstnevnte projekteerte reservater bør fortsettes av Landsforeningen og kretsforeningene.

II) *Fredlysning og vern av sjøfuglene.*

Gleditsch refererte den siste skrivelse avsendt til Handelsdepartementet angående fredlysning av fyrvesenets eiendommer samt fyrvokter Hertzbergs

skrivelse. Han opfordret kretsene til snarest å ta standpunkt til Hertzbergs forslag. Når dette var innløpet, vilde han atter henvende sig til departementet samt til den nye fyrdirektør.

III) Fredlysning av dyrelivet i bykommuners skoger etc.

Isaksen foreslo at en generell henvendelse blev forfattet av Landsforeningen og utsendt til flest mulig kommuner, gjerne gjennom kretsforeningene. — Gleditsch lovet på opfordring å støtte Rogalands kretsforening i dens fortsatte arbeide med denne sak for Stavanger kommunes vedkommende. — Nordhagen vilde undersøke om der kunde opnåes noe i Bergen og Fana.

IV) Fredning av dyrelivet på statseiendom i det hele tatt.

Som en fremtidig programpost opstillet man efter Isaksens forslag fredlysning av dyrelivet på statens eiendom i det hele tatt, på samme måte som nu foreslått for fyrvesenets eiendom.

V) Fredlysning av gravhauger og andre kulturhistoriske minnesmerker.

Isaksen i Rogalands krets, som oprinnelig ønsket å få forandret ordlyden på enkelte punkter av den foreliggende lov av 1905, meddelte at man efter nøiere studium hadde funnet at loven var god; den blev bare ikke håndhevet. Gleditsch fremhevet faren ved å blande sig inn på andres enemerker; men man blev enige om at kretsforeningene utrettet et landsgagnlig arbeide ved å komme med positive forslag om fredlysning (henholdsvis restaurering) av representative og viktige kulturminner fra forhistorisk tid.

Landsforeningens formann lovet, efter at Isaksen hadde redegjort for Rogalands krets' befaringer og forslag om fredning av gravhauger på Jæren, å tilskrive Rogalands kretsforening og utbe sig dette forslag, som så vil bli sendt videre til rette vedkommende.

VI) Samarbeide med utenlandske organisasjoner.

Gleditsch fremholdt at samarbeidet var bra og i god gjenge, og at der ikke trengtes nye organisasjoner, hverken skandinaviske eller internasjonale.

Isaksen refererte Rogalands krets' tidligere fremsatte forslag om en interskandinavisk (senere om mulig internasjonal) sammenslutning for dyrefredning. Nordhagen lovet å forelegge dette igjen for Vestlandske krets' styre innen 1. juli. Gleditsch fremholdt at innen Østlandske krets var der ingen

stemning for nevnte forslag; man hadde foreninger nok.

VII) Revefarmene og beskatningen av landets ville fauna.

Man blev enig om at Landsforeningens formann sender en generell skrivelse til fylkesmennene om å påse at intet vilt som inngår under fredningsbestemmelser, skytes eller fanges til føde for pelsdyrbestanden i farmene.

VIII) Spørsmålet om utgivelse av skrifter.

Isaksen fremhevet sterkt betydningen av et obligatorisk månedlig eller 2-månedlig medlemsblad og foreslo at et sådant blev startet snarest. Gleditsch og Nordhagen refererte de mange betenkeligheter først og fremst av økonomisk, men også av redaksjonell art som melder sig i denne anledning. Begge holdt som tidligere på at en fyldig og vakker årbok (årsberetning) bør være det foreløbige mål. Isaksens forslag blev ikke vedtatt.

IX) Forslag til omorganisasjon av Landsforeningen.

Isaksen ønsket realitetsbehandling av Rogalands krets' detaljerte forslag til nye lover etc., men da dette spørsmål må forelegges generalforsamlingene i de andre kretser, blev man enig om foreløbig bare å gå forslaget igjennem punkt for punkt for å se hvad der i tilfelle kunde opnåes enighet om. Man forbeholdt sig rett til å diskutere forslaget videre innen kretsforeningenes styre.

§ 1. Herom utspant der sig en lengere diskusjon. Gleditsch hevdet at passussen «karakteristiske partier» ikke var i overensstemmelse med den gjeldende lov om naturfredning. Isaksen hevdet at loven var utilstrekkelig og foreldet, og at man derfor måtte stå fritt ved formuleringen av Landsforeningens fremtidige programposter. Nordhagen fremhevet at der bør og må være harmoni mellom loven og foreningens program; man kan ikke love noe som man ikke er istand til å holde eller iverksette. Gleditsch fremhevet også at ved alle fredningssaker blev den eventuelle videnskapelig betydningsfulle side av saken tillagt avgjørende vekt. Det nyttet ikke å argumentere med landskaps skjønnhet eller «karakteristiske» utseende. Nordhagen foreslo passusen forandret til «naturhistorisk karakteristiske partier» for å finne et uttrykk som var passelig rummelig. Dette fikk medhold av Gleditsch. Isaksen derimot holdt på «naturhistorisk interessante og karakteristiske partier»; men dette blev ikke vedtatt. Om ønskelig-

heten av å få opprettet flest mulig nasjonalparker og reservater var der ingen meningsforskjell. *Gleditsch* kunde heller ikke stemme for at betegnelsen «Landsforeningen» blev utbyttet med «Landsforbundet». Man skulde være forsiktig med forandring av navn, så meget mere som dette var av liten reell betydning. «Landsforeningen» hadde nu stått i statskalenderen i mange år. Heri var *Nordhagen* enig.

§ 2. I passus *c* foreslo *Gleditsch* en forandring til: «som i hovedsaken er i overensstemmelse med de øvrige» etc. Vedtatt.

§ 3. *Nordhagen* foreslo at punktene *a*, *b* og *c* blev trukket sammen og formulert mere *almindelig* uten for mange detaljer, nemlig således:

«Kretsforeninger kan stiftes hvorsomhelst i landet hvor der er minst 25 medlemmer. Kretsforeningene kan igjen, hvis det ansees ønskelig, stifte underavdelinger efter regler som fastsettes av kretsforeningene.» Vedtatt.

d, *f* og *g* blev vedtatt.

Punkt *e* blev vedtatt av *Isaksen* og *Nordhagen*, mens *Gleditsch* fremholdt at den burde sløifes som overflødig.

§ 4. *Gleditsch* og *Nordhagen* fremholdt på sine kretsforeningers vegne at denne paragraf måtte diskuteres inngående i de respektive bestyrelser før der kunde treffes noen avgjørelse.

§ 5. *a* blev vedtatt.

b. Uttrykket «hvert år» blev efter forslag av *Nordhagen* sløifet.

c. De to første punkter blev vedtatt, resten derimot, som omhandler *bladet*, bortfaller i henhold til tidligere diskusjon om dette spørsmål.

d vedtatt.

Det tekniske utvalg som omtales her, bør efter *Gleditsch's* og *Nordhagens* opfatning bli kretsforeningenes egen sak.

§ 6. *a* vedtatt.

b vedtatt når betegnelsen «hovedstyre» og «forbundsstyre» undtas (kfr. ovenfor under § 4).

§ 7. *a*. Her må det av samme grunn stå «styret», ellers vedtatt.

b vedtatt.

c likeså.

d vedtatt.

e, *f* og *g* utgår foreløbig (kfr. § 4).

§ 8. *a*. Første passus må utstå (kfr. § 4).

b (om ekstraordinært landsmøte) vedtatt.

§ 9. Må utstå.

§ 10, 11 og 12. Vedtatt, når undtas at ordet «landsforbund» her må erstattes med «Landsforeningen».

Ole Isaksen. K. Gleditsch. Rolf Nordhagen.

Kretsforeningene anmodes om innen årets utgang å innsende sine bemerkninger til lovforslaget og de 3 tilstedeværendes anmerkninger til lovforslaget.

SVENSKA NATURSKYDDSFÖRENINGENS ÅRSSKRIFT

for 1930 innledes med en vakker omtale av den ifjor avdøde svenske dronning Victoria, der stod som foreningens beskytterinne og som like til sin død viste foreningen og dens virke sin største interesse.

Årsskriftet inneholder videre en rekke rikt illustrerte beskrivelser av naturhistorisk interessante distrikters geologi, dyre- og vekstliv. En artikkel om foring av svaner og ender under den strenge is- og snøvinter i 1929 i Göteborgstrakten er meget interessant. Av statistikken fremgår det at der er foret 2112 svaner; 51 døde av sult.

Foreningen har fra forfatteren *Verner von Heidenstam* mottatt kr. 20 000, som skal avsettes som et fond til vern om Sveriges dyreverden. Frøken *M. Pripp* har testamentert foreningen 40 000 kroner, som skal anvendes til beste for Naturvernsforeningen.

DANSK NATURFREDNINGSFORENINGENS AARSSKRIFT

for 1930 er som vanlig meget interessant med meget vakre billeder. Årsskriftet innledes med nedenstående vakre dikt av L. C. Nielsen:

«Vort Hjem, du danske Jord,
der haabsom grøn af Havet gror;
gavmilde Muld med Mindeguld, som klinger
under Ploven!
Din Himmel hæver højt sit Tag, i bløde Drag
langs Fjorden blaaner Skoven.
Vi værger dig i Armod's Kaar;
vi sværger dig ihvor vi gaar,
at trænges, hvis du trues, til Værn omkring din
Vaar.»

Det har lyktes foreningen å sikre sig en strandpark langs Øresund mellem Klampenborg og Hvidøre. Først blev (i 1926) det vakre strandparti

omkring det nedbrente Klampenborg badehotell innkjøpt for 301 000 kroner av staten, København og vedkommende kommuner og sogneråd i fellesskap. I sannhet et vakkert samarbeide med stort resultat. Derefter innkjøptes strandgrunnen utover mot Hvidøre. 200 000 kroner bevilgedes av staten og vedkommende kommuner. Andre 200 000 kroner blev skaffet tilveie, ved bidrag fra Ny-Carlsbergfondet, Carlsberg bryggerier og Tusborg fabrikker m. fl.

En rekke meget vakre bilder viser nye fredninger av «skovpartier» og «kystpartier», «hedepartier» og gamle trær.

Foreningen har også optatt et iherdig arbeide mot skjemmende reklame ute i naturen.

20 sider av årsskriftet er optatt av den av formannen i Landsforeningen for naturfredning i Norge efter opfordring forfattede kortfattede redegjørelse om naturfredningsarbeidet i Norge. Billedstoffet er meget smukt utført.

Danmarks Naturfredning hadde ifjor ca. 11 000 medlemmer med en samlet medlemsårsinntekt på kr. 42 800.

DEN TYSKE NATURVERNSFORENING

har ifjor bl. a. utgitt en grei fører for naturparken i *Hohen Tauern* med detaljert beskrivelse av parkens vekst- og dyreliv, av dens topografi og geologi.

Den er rikt utstyrt med vakre og instruktive tegninger og fotografier. En påtenkt utbygning av vannfall innen området er lykkelig avverget. På grunn av de vanskelige økonomiske forhold kan man ikke for tiden tenke på å gå igang med ny-erhvervelser. Der er dog bragt i forslag at man skal søke fredet skogfelter forskjellige steder i riket, så man kan få anledning til å studere trærnes vekst under forskjellige forhold (sammenlign Den norske Naturfredningsforenings dimensjonsmåling av de enkelte trær i Karlshaugen skog i Nordmarka, se årsberetningen for ifjor og i år).

Fra *De forente Stater* har Landsforeningen gjennom den amerikanske minister i Oslo mottatt beskrivelser av hver enkelt av Amerikas store nasjonalparker med takk for den av formannen leverte oversikt over naturfredningsarbeidet i Norge.

Efter anmodning fra universitetsbiblioteket i *Upsala* er der istandbragt bytteforbindelse mellom Landsforeningen (årsberetningen) og «*Uplands fornminnesförenings tidskrift*».

Fra *Ukraina* har foreningen mottatt 3 illustrerte beskrivelser over naturfredede områder og enkeltforekomster i denne sovjetrepublikk med anmodning om bytteforbindelse. Bl. a. er der med karter og fotografier rikt illustrerte artikler om *beverens* og *murmeldyrets* utbredelse i Ukraina, om utbredelse og undersøkelse av jordbunnsforholdene og vekstlivet på en del fredede holmer og halvøier i Svartehavet. I det siste hefte behandles en del påtenkte fredninger, bl. a. av steppepartier og «stenminnesmerker», d. v. s. områder med eiendommelig formede fjellpartier med store av is og vann omformede og deformerte stenblokker. Ukrainas naturvernsforening har sitt sete i Charkiv (Charkov).

Fra det internasjonale kontor for vern av naturen har Landsforeningen mottatt hefter inneholdende alle gjeldende lover og forordninger vedrørende nasjonalparker, reservater m. m. for en rekke afrikanske stater og protektorater (Kenya, Kamerun og Uganda). Videre har man mottatt en rikt illustrert brosjyre om kontorets arbeidsprogram.

ØSTLANDSKE KRETSFORENING ÅRSBERETNING FOR 1930

Pr. 31. desember 1930 har Østlandske kretsforening 83 livsvarige og 129 årlig betalende medlemmer, tilsammen altså 212 medlemmer.

På generalforsamlingen mars 1930 gjenvalgtes det uttredende medlem av styret: skogdirektør *I. Ruden*. Varamennene: Dosent *A. Hoel*, overrettssakfører *Delphin*, ingeniør *A. Bryn* gjenvalgtes. Kasserer, revisor og sekretær: De herrer advokat *A. Heyerdahl*, sekretær *J. Printz* og kaptein *A. Printz* gjenvalgtes likeledes.

Formannens adresse er Vettakollen i Aker.
Sekretærens —»— Fritzners gate 17,
Oslo.

Kassererens —»— Karl Johans gate
29, Oslo.

Årsberetning, revidert regnskap og arbeidsplan for året 1930 fremlagdes. Til regnskapet var intet å bemerke.

Med årsberetningen for 1929 fulgte den bebudede brosjyre om *Tofteholmen*. Med årsberetning for 1930 følger brosjyren «*Vern norsk natur*».

Tidsskriftet «*Norge*», som i forløpne år har vært redigert av dosent H. Resvoll-Holmsen med assistanse av professor W. Werenskiold og dosent A. Hoel, vinner fortsatt utbredelse og påskjønnelse såvel innen landet som utenlands.

Tidsskriftet, som utkommer med et rikt illustrert hefte hver annen måned, koster innen landet kun kr. 5,00. Det egner sig fortrinlig for skoler og foreninger i innland og utland.

* * *

Men foreningen burde ha mange flere medlemmer. Dersom ethvert medlem vilde skaffe i hvert fall ett nytt medlem, vilde det vært en god begynnelse.

Nye medlemmer får brosjyren «*Vern norsk natur*» gratis og så langt oplaget rekker også brosjyren om *Junker dalsuren*.

Innmeldelse skjer til sekretæren eller til formannen.

Oslo, mars 1931.

K. G. Gleditsch.

FOKSTUMYRA

Den langstrakte myr som ligger i vannskillet mellem Gudbrandsdal og Foldal og

som hører til statens fjellstue Fokstua på Dovrefjell har lenge vært kjent av naturforskere, særlig ornithologer, for sitt rike fugleliv. Foksa, som har sitt utspring opunder Blåhø og Fokstuhø syd for fjellstuen, stryker like forbi husene og svinger derefter i krok og krøll østover gjennom myren. Flere småvann omkranset av siv, vidjekratt, myrmark og småvoksen fjellbjørk ligger spredt utover myren. Hovedveien over Dovre går langs sydkanten. Dovrebanen gjennomskjærer den langs efter og Fokstua jernbanestasjon ligger ved vestenden av myren i en høide av 952 m. o. h.

Blandt naturforskere som har gjort Fokstumyras fugleliv til gjenstand for undersøkelse kan nevnes av norske: professor Esmark 1832, professor H. Rasch 1838, forstmester Barth 1850—56, professor R. Collett 1866, 70, 74, 75, 76, 80, 84, 87, fiskeriinspektør Landmark 1884, 1886, konservator Schaaning 1893, 97, 98, 1917, dr. Løvenskiold 1929, 1930; av svenske ornithologen S. Nilsson 1816, professor W. Liljeborg 1838, Wahlberg 1848 og C. Hartman; den tyske ornitholog dr. Boie 1817; den hollandske dr. Lagesen 1838; engelskmennene H. Dam 1848, Mitchell 1873, Slater 1882.

I Dovretrakten har man funnet hekkende 110 forskjellige fuglearter. Av disse hekker 86 arter på Fokstumyra til forskjellige tider og i forskjellige år. Blåhøken f. eks. er borte i lengere perioder og fjellmyrløperen har man ikke funnet hekkende siden 1898. Den svenske forsker S. Nilsson som i 1816 besøkte myren fant «stora förmultnade furutrær» med grener og røtter og mente at det rike insekt- og fugleliv hadde sin vesentlige årsak i dette forhold.

Blåhok over Fokstumyra

Fot. H. L.

I «Den norske natur» skrev forstmester Barth i 1856 om Fokstumyra bl. a.:

«— — — saa rigt smykket som vel en myr kan være det, saledes tilfreds med kun at være bleven en myr, glad over de mange blomster og urter, som den omhyggelig opelsker og pleier med sin nærende væske, betrygget ved sin høie beliggenhed for de kommende tider. Ti den behøver ikke at frygte for, at den travle agerdyrker i tidens løb skal bortlede dens vand og den altomformende plog forandre dens udseende, heller ikke, at nogensinde larmen af en hurtigrullende dampvogn skal forstyrre dens vante ro og bortskrække de levende væsener, hvis forsørgelse er den anbetrod.»

Ikke fullt så fortrøstningsfullt så konservator Schaaning på forholdet da han hadde besøkt myren i 1917 efterat Dovre-

banen var bygget. I «Norsk Jæger- og Fiskerforenings Tidsskrift» i 1918 skriver han bl. a.:

«— — Fra ende til annen kløver nu Dovrebanen ubarmhjertig Fokstumyren i hele dens længde uten hensyn til dens fjærede beboere, med uttørrende grøfter på kryss og tvers gjennom stokk- og krikendenes sivkranste myrhuller, med ødeleggende opdemninger av svømmesneppenes tuede vannsamlinger og med hensynsløs rasering av dobbeltbekkasinenes vidjegrodde lekeplasser; i ornithologiens øine et hærverk i dette ords verste betydning mot et stykke enestående natur, et bevis kanskje på vår tids fremskridende civilisation, men også på dens mangel på kultur. — —»

Dovretraktene er også kjent for sin rike alpine blomstervegetasjon. Og traktene

om Fokstua, Hjerking, Kongsvoll og Drivstua blev besøkt av tallrike botanikere fra mange land, som tok med sig betydelige mengder planter til sine hjemland, til botaniske haver og herbarier. Så snart Norge hadde fått sin første naturfredningslov blev derfor plantene på statens fjellstueeiendommer på Dovre fredet (kgl. res. av 1911).

Men først i 1923 blev Fokstumyra totalfredet ved kgl. res. av 9. november 1923 sålydende:

«I henhold til lov om naturfredning av 25. juli 1910, kfr. lov av 14. juli 1916 skal et område på Dovre kalt Fokstumyra være fredet således at jakt og fangst av alle slags dyr, heri innbefattet borttaking

av fugleegg, innen dette område skal være forbudt.

Det fredede område har følgende grenser:

1. Mot nord—nordost til Joramo bygdealmenning og Dovrefjell statsalmenning.
2. Mot nordost til Dovrefjell statsalmenning.
3. Mot øst til hovedveien over Dovrefjell fra Hjerkinntil Kringlotbekken, hvorefter den følger denne østover i en lengde av ca. 25 m. og herfra i rett linje til det punkt hvor gårdbekken krysser hovedveien til Dombås.
4. Mot sydvest til Joramo bygdealmenning.

— — —»

Her kan tilføies at da foreningen blev opmerksom på at overingeniør Hoelfeldt Lund, som i sin tid ledet anlegget av Dovrebanen hadde en farm for polarkatter ved Lesjabekk vokterbolig nær østre kant av den fredede myr henvendte man sig til ham i anledning av den fare som disse tamme rovdyr var for fuglelivet på fredningsområdet. Overingeniøren lot med stor elskverdighet kattene straks fjerne. Herfor bringer foreningen ham sin hjertelige takk.

I årene 1829—30 har ornithologen dr. H. L. Løvenskiold studert fuglelivet deroppe og tatt en rekke vakre bilder av reder og fuglearter. Han har med stor elskverdighet stillet nedenstående illustrerte beretning til foreningens rådighet.

K. G. Gleditsch.

Bidrag til Fokstuenes fauna 1929 og 1930.

Av H. L. Løvenskiold.

K r å k e,¹⁾ *Corvus cornix cornix* L. Kråken er dessverre rikelig representert på Fokstumen; det lot til at de for det meste holdt sig ute i myren og herfra kunde man se dem komme flyvende av og til med mat i nebbet. De hadde da for det meste kursen mot bjerkeskogen hvor vel de fleste hadde sine reder. Om aftenen kunde man også se dem trekke op mot skogen i småflokker, 10—30 og op til 50 stk. i flokk. I de reder vi kom over blev ungene øieblikkelig avlivet, og disse varierte ganske betraktelig i størrelse og antall. Et rede lå like ved landeveien i nærheten av Fjellstuen og inneholdt 6. juni tre store helt fjærklædte unger, det næste blev dagen efter funnet ved Steinskjenn, og der var det 4 unger ca. 8 dager gamle. Rede nr. 3 lå i en enslig bjerk på myren mellom Steinskjenn og Vålåsjø, og inneholdt var 5 unger som antagelig var blitt flyvedyktige i løpet av ca. 8 dager. Det fjerde lå i bjerkeskogen ved Harrkjenn, og det var det dårligst byggede kråkerede som jeg hittil har sett, det lot sig uten vanskelighet ryste ned av treet. De 3 unger var næsten helt flyvedyktige.

Et forhold som vel har sin interesse kan også nevnes her: I en liten sidedal til Foksådal, hvor der var små åpne plasser i bjerkeskogen, fant jeg til stadighet nydrepte lemen som var åpnet i buken, og hvor maveinnholdet var fortært. Der kunde vel være fra 5—6 og op til en snes stykker der hver gang stedet blev visitert. Folk der oppe påstod at det var kråken som var på ferde, men selv fikk vi aldri se

1) Kråken er ikke fredet, men søkes tvertom holdt nede ved utleggelse av gift.

fuglene i arbeide. Derimot fant vi på samme sted kråkespiste rype-egg, og det er vel sannsynlig at det er kråken som har forsynt sig med lemen også.

Skjære, *Pica pica pica* (L.). Skjæren er så å si blitt et husdyr på Fokstuen, de forsvinner ikke som kråken om vinteren, men holder ut tross sne og kulde. Det paret som til stadighet holdt sig ved husene blev derfor heller ikke forulempet og fuglene var heller ikke synderlig sky. De syntes å være påfallende små. Redet blev funnet i bjerkeskogen under Smørbollen og inneholdt 12. juni 5 fjærklædte unger som pep da vi rystet i treet. De lå i det underste av tre reder som var bygget over hverandre, hvorav de øverste muligens opprinnelig kan ha vært tårnfalkreder så vidt man kunde dømme av redematerialene. De voksne fugler viste sig ikke ved redet.

Stær, *Sturnus vulgaris vulgaris* L. På banevokterboligen var der to og på stasjonsbygningen en stærekasse; alle disse tre var bebodd, derimot ikke de som fantes oppe på selve fjellstuen. Ungene fløi 10. juni og var stadig å se sammen med de voksne. De lot til å like sig best på den dyrkede mark omkring husene.

Gråirisk, *Acanthis linaria linaria* (L.). Vi hadde ved flere leiligheter hørt *A. linaria* uten å kunne bestemme arten, til en dag (16. juni) da et eksemplar satte sig like i nærheten av oss. Mange av dem var det ikke, men vi så og hørte dem av og til.

Bjerkefink, *Fringilla montifringilla* L. Bjerkefinken var tilstede i temmelig stort antall overalt i bjerkeskogene, men vi traff den også i ansamlinger av små bjerker ute på myren. Noget rede blev ikke funnet.

Sivspurv, *Emberiza schoeniclus*

(L.) Sivspurven var en meget hyppig fugl i Fokstuområdet. Vi traff den overalt hvor der bare var gunstige lokaliteter for den. Der blev funnet 4 reder, det første (8. juni) lå på en bakketopp på fullstendig tørt lende. Det var anbragt i en dvergbjerkbusk, og ved siden av denne var der en ganske liten vannpytt mellom noen store stener. Det annet lå ute i en bløtmyr med tuer og inneholdt 10. juni 6 egg. Hannen som lå på, flagret ynkelig omkring mig, og snart efter kom hunnen til og overtok arbeidet med å vise sig syk og elendig, mens hannen nu holdt sig mere på avstand. Det tredje rede lå midt nede på myren, like ved en rype som lå på 12 egg. Da vi fant det var to unger akkurat klekket, mens der lå 3 egg igjen. Disse var ualmindelig vakre med lys blå bunn og store sorte snirkler. Samme dag (17. juni) fant vi i nærheten av dette rede ennu ett med 5 nyutklekkede unger.

Lapspurv, *Calcarius lapponicus lapponicus* (L.). Der var i sommer ca. 12 par lapspurver i Fokstumyren, muligens flere, ved Grisungvannene var der også flere par. På det sistnevnte sted så vi den 14. juni ikke mindre enn 5 par på et ganske lite område. Den 7. juni fant vi på myren et par som hadde et ennu ikke helt ferdigbygget rede, hvor det første egg blev lagt 9. juni, siden kom et hver dag til den 12. juni. Kullet var da antagelig ferdiglagt, for den 16. juni var der ikke kommet flere og siden blev redet ikke undersøkt.

Snespurv, *Plectrophenax nivalis nivalis* (L.). Den 15. august 1929 så vi på Høgstgråhø småflokker av snespurv, men dessverre blev denne lokalitet ikke besøkt i år, derimot undersøkte vi nøie Blåhøområdet, men uten å finne snespurven.

Fjell-lerke, *Eremophila alpestris*

flava (Gm.). Vi hadde ved flere forskjellige anledninger på veien op mot Blåhø hørt en fugl som ingen av oss kjente, men på grunn av blesten var det ikke mulig å opfatte stemmen på fuglen tydelig, og heller ikke var det mulig å få øie på fuglen selv oppe i alle steinrøisene der oppe. Vi hadde en mistanke om at det kunde være fjell-lerken, og dette blev da også bekref- tet da vi den 20. juni ved lille Blåhø fikk se en fullt utfarvet ♂ på ganske nært hold.

Heipiplerke, *Anthus pratensis* (L.). Heipiplerken er jo en så almindelig fugl på fjellet så at man jo ser og hører den overalt, og selv om man ikke ser efter redene, så kan det neppe undgås at man så å si snubler over dem nu og da. Vi fant på denne måte tilfeldig ikke mindre enn 11 reder, hvorav 2 med 5 egg og resten med 6. Første rede blev funnet 7. juni og det siste 16. juni. Alle reder lå enten de blev funnet oppe i fjellet eller på myren, alltid i fullstendig tørt lende.

Gulerle, *Motacilla flava thunbergi*, Bilberg. Gulerlen så vi ikke mange ganger, men allikevel ved et par anledninger så nær at det var helt tydelig å se at det var den nordlige form.

Linerle, *Motacilla alba alba* L. På tunet ved selve fjellstuen så vi til stadig- het to par linerler, og den 18. juni blev ungene klekket i et rede som lå i en planke- stabel ved stasjonen.

Løvmeise, *Parus palustris palustris* L. Den 14. august 1929 blev et par *P. palustris* iakttatt i bjerkeskogen i nærheten av Fjellstuen.

Løvsanger, *Phylloscopus trochilus trochilus* (L.). Løvsangeren og heipipler- ken er de almindeligste fugler i traktene omkring Fokstuen, men den første er bun- det til bjerkeskogen eller myrens vidje-

kratt. Her er da også en mangfoldighet av dem, og man behøver ikke å gå langt mellom hver syngende han. Den 17. juni blev der funnet et rede med 5 egg ved Løken. Det lå ved foten av en stor vidje, var bygget av tørre gresstrå og vesentlig foret med hvite rypefjær, som er det van- lige på fjellet. — Ut av inngangsåpningen stakk der en stor skulderfjær av en and.

Gråtrost, *Turdus pilaris* L. Grå- trosten var temmelig almindelig å treffe både i skogen opover mot Blåhø, og dess- uten i skogen langs Løken nedenfor Ny- seter Bro. Her var redebygningen såvidt begynt 7. juni. — I skogen under Smør- bollen fantes 12. juni en liten koloni på ca. 12 reder som på det nærmeste var ferdigbygget; de lå alle i den nærmeste nærhet av en bjerk som bar to bebodde tårnfalkreder.

Rødving, *Turdus musicus* L. Den 22. juni 1929 fant jeg 5 nettop utfløine rød- vingunger i umiddelbar nærhet av redet. Dette lå i vidjekrattet midt ute på den bredeste del av myren. — I sommer var arten også tilstede i ganske stort antall, man kunde høre dens sang overalt. Besyn- derlig var det å høre hvordan sangen kunde variere på de forskjellige lokaliteter; ute på myren bestod de første strofer i almin- delighet av 4 lange klare fløitetoner, mens den oppe i Foksådalen mere minnet om ringtrosten. På andre steder igjen lignet den mere sangen slik som vi hører den i omegnen av Oslo.

Ringtrost, *Turdus torquatus* L. Det eneste sted hvor ringtrosten blev observer- t var Foksådalen. — De bratte dalsider som her og der er bevokset med ener er nettop et terreng som den liker. Fuglene var her som vanlig temmelig sky, så vi så dem mest på avstand, men den 20. juni fikk vi

se en prektig utfarvet han på ganske nært hold.

Stendulp, *Oenanthe oenanthe oenanthe* (L.). I stengjerdene omkring Fjellstuen holdt der til flere par stendulp, der kunde vel være ca. 6—7 par ialt. Den 18. juni fikk jeg se et forlatt rede på et nokså usedvanlig sted, det lå nemlig under en bordbite midt ute på et lite engstykke og hadde da det blev funnet ca. 10 dager før inneholdt 3 egg.

Buskskvett, *Saxicola rubetra rubetra* (L.). Den 11. juni påtraff vi en syngende buskskvett ♂ ved Lyuhaugen, men sangen var helt forskjellig fra den som man vanligvis hører. Noen dager senere så vi også hunnen på samme sted, og omtrent på samme tid (16. august) opdaget vi et nytt par like ved husene på Fokstuen.

Rødstjert, *Phoenicurus phoenicurus phoenicurus* (L.). Den 10. juni hadde vi sett to par rødstjerter, men i de følgende dager så vi stadig nye par på steder hvor vi umiddelbart i forveien ikke hadde sett noen, og 20. juni hadde vi greie på ca. 15 par.

Blåstrupe, *Luscinia svecica gaetkei* (Kleinschmidt). Den 23. juni 1929 hørte og så jeg flere par blåstruper ved Fokstuen, og den 15. august samme år¹⁾ skjøt jeg en han i høstdrakt som ved sammenligning med en serie samlet av Collett i Gausdal viste sig å tilhøre ovennevnte rase. De eksemplarer man får fatt i før sommerfelnin-gen har liten verdi som bestemmelsesmateriale, da fjærdrakten er så slitt at målene blir upålitelige. I år var fuglene ganske tallrike, og vi hørte vel ca. 20 forskjellige

syngende hanner. Den 12. juni blev et par som var iferd med redebygning iaktatt.

Jernspurv, *Prunella modularis modularis* (L.). Den 23. juni 1929 blev jeg meget overrasket ved å treffe 2 syngende jernspurvhanner ved Steinskjenn, men i år traff vi dem på de mest uanede lokaliteter, til og med på skråningene av Foksådalen (20. juni). Vi hørte vel alt i alt ca. 10 syngende hanner.

Taksvale, *Delichon urbica urbica* (L.). På Fokstuen var der i sommer minst 30 bebodde taksvalere, som alle på vanlig vis var anbragt under takskjegget. Derimot tør det vel neppe være alminde-lig når de anbringer sine reder inne i de av sten murede peisepiper. Dette var til-fellet med to par som bodde i pipene på stasjonsbygningen.

Gjøk, *Cuculus canorus canorus* L. I tiden fra 6. til 21. august hørte vi til stadighet gjøken, både i bjerkeskogen opover liene og dessuten i skogen omkring Harr-kjennene. De var nokså tallrike, og det var ingen sjeldenhet å høre op til 3 på en gang. Tross der blev undersøkt en hel del småfuglreder lykkedes det ikke å finne noe som inneholdt et gjøkeegg.

Jordugle, *Asio flammeus flammeus* Pontopp. I midten av august 1929 var der til stadighet jordugler å se på Fokstu-myren. Et par lot til å ha sitt tilhold ved stasjonen, og dette par var også tilstede i år. Den ene av disse ugler møtte gjerne op på stasjonen på den tid da natthurtig-toget var i vente, noe som gjentok sig næsten hver aften. Her hadde hotelleier Solberg en pussig opplevelse med den, da han en aften (13. august) skulde ned til natt-toget og var ledsaget av sin hund, en schäfer. Uglen møtte som sedvanlig op og lot til å interessere sig meget for hunden.

¹⁾ L. hadde tillatelse til for videnskapelig bruk å skyte de absolutt nødvendige fuglearter, når dette skjedde med lydløst gevær.

Den var ikke synderlig sky i sin almindelighet, men nu var den nærmest pågående, fløi et par ganger ca. $\frac{1}{2}$ m. over den og satte sig på en stolpe et par meter borte og betraktet hunden med disse pussige hodebevegelser som ugler gjerne utfører når det er noe som optar dem. Det lot ikke til at den tenkte på å angripe, men det var, fortalte Solberg, nærmest som om den var meget nysgjerrig.

Dvergfaalk, *Falco columbarius regulus* Pall. Dvergfalken så vi kun en eneste gang, idet en gammel han fløi tett forbi oss på myren 16. juni.

Tårnfalk, *Falco tinnunculus tinnunculus* L. Da vi en dag (12. juni) gikk gjennom bjerkeskogen under Blåhø, fikk vi se noe som lignet et svært skjærerede i en større bjerk. Da vi rystet i treet fløi der ut en tårnfalk, og ved fortsatt rystning en til. Vi trodde naturligvis at det var et par, men det var ikke lett å få øie på dem inne i bjerkeskogen og de var dessuten meget sky, så de bare viste sig av og til i temmelig stor høide. Da nu redet blev nærmere undersøkt, opdaget vi at det bestod av to reder som var bygget sammen i to etasjer, og det underste som var forholdsvis lett å komme til inneholdt 4 egg. Det øverste kunde ikke nåes uten at det underste blev revet, så det blev latt i fred, mens eggene i det underste blev fjernet. Det viste sig nu at det øverste fremdeles var bebodd, og den 15. juni kunde man tydelig høre ungene pipe da treet forsiktig blev rystet. Lyden hørte imidlertid straks op, da ungene vel snart var på det rene med at det ikke var en av foreldrene som kom. Den 20. juni var vi igjen en tur ved redet, og ved å gå frem på samme måte som sist fikk vi igjen høre ungene.

Fjellvåk, *Buteo lagopus lagopus*

(Brünn). I august 1929 hadde en fjellvåk sitt tilhold nede på en høiderygge på myren. Den satt gjerne på toppen av en høi stake og likte ikke å bli forstyrret. Når noen nærmet sig, fløi den vedkommende i møte og holdt sig skrikende over ham til han fortrakk, da seilte den rolig tilbake til sitt utgangspunkt hvor den rolig fortsatte med å speide. Den 13. juni i år fant vi et fjellvåkrede i Foksådalen. Det lå temmelig vrient til, så det lykkedes ikke å komme dit op, men vi kunde høre ungene pipe i redet. I nærheten av dette rede lå et annet, som visstnok var forlatt, da det var så altfor lett tilgjengelig. Et par dager efter denne tur blev der for alvor gjort et forsøk på å nå op til redet, og det gikk ved å gå ned over svaberget over redet. Ute på den ytterste kanten av dette hadde man et utmerket innblikk i redet, som var ca. $\frac{3}{4}$ m. i diameter. Det inneholdt 4 unger ca. 10 dager gamle og to nettop nyklekkede, hvorav den ene lå på ryggen og skrek midt i solskinnnet helt ute av stand til å snu sig. Hele den ytre kant av redet var dekket av en voll av lemen og mus, men der fantes ikke rester av større eller mindre fugler og heller ikke hare, hverken i eller under redet. Den 20. juni var vi igjen der oppe, og på de par dager var ungene vokset påtagelig. Nu var imidlertid lageret av gnavere øiensynlig fortært, for der lå bare noen inntørkede rester igjen. Fuglene var hele tiden temmelig pågående når vi opholdt oss i nærheten av redet, men de gjorde ikke noe alvorlig forsøk på å slå efter oss.

Blåhøk (myrhauk), *Circus cyaneus cyaneus* (L.) (se billede s. 23 og s. 30). Den 14. august 1929 så jeg en gammel fullt utfarvet han komme flyvende over husene på Fjellstuen. Den slo sig ned oppe på Gråhø,

Blåhøkens rede med unge og egg

Fot. H. L.

og da jeg gikk etter den var jeg så heldig å skremme den op på et par meters hold, så der var anledning til å få se den riktig godt. Dagen etter så jeg to ungfugler nede ved Harrkjenn. I år hadde vi vært der oppe en 10 dagers tid og til stadighet sett efter blåhøkene, men uten å få øie på dem. Vi hadde næsten helt opgitt håpet om å få se noe til dem, da vi 16. juni tok oss en tur ned på myren for å fotografere, da får vi plutselig se parret trekke nedover mot Harrkjenn for å forsvinne der. Samme eftermiddag tok vi oss for systematisk å undersøke en del av myren, hvor redet kunde tenkes å være, og det varte da heller ikke lenge før vi igjen fikk se parret. Nu skilte de imidlertid lag og drog hver sin vei. Hunnen blev fulgt med kikkertene, og plutselig ser vi den falle som en sten ned mellem vidjekrattet, og der mente vi

at redet måtte være. Mens vi var underveis dit, flyver den op med en mus eller lemen i klørne for å gå ned i en ganske annen del av myren, og der var den fullstendig forsvunnet. Dagen etter satte vi oss på lur, og efter en lang ventetid kommer hunnen seilende og går ned der hvor den var forsvunnet dagen før, men tross vi nøie hadde lagt merke til stedet var det heller ikke nu mulig å finne redet. Det viste sig senere at fuglen må ha spasert ca. 30 m. fra stedet hvor den slo sig ned, gjennom vidjekrattet til redet. Dagen etter gikk vi ned til Løken for å fiske¹⁾ og tok veien over det suspekete område, og der flyr hunnen av redet like for benene på oss. Den fløi nu skrikende omkring oss mens redet med to nyutklekkede unger og 4 egg blev foto-

1) Opsitteren på Fokstua har rett til stangfiske.

grafert. Litt efter kom hannen også til, men efter at den hadde sendt en stråle av sitt naturlige skyts mot oss trakk den sig unda og kretset høit oppe mens hunnen holdt sig i vår umiddelbare nærhet. Vi besøkte nu redet ennu et par ganger og hunnen blev efterhånden så vant til oss at den la sig på redet efter at vi hadde fjernet oss ca. 20 m. Senere på sommeren besøkte direktør Giertsen stedet, og da var ennu en unge klekket.

Heire, *Ardea cinerea cinerea* L. Omkring den 10. august 1929 hadde en heire daglig sitt tilhold ved Ulbekkjennene.

Sædgås (fjellgås), *Anser fabalis fabalis* (Lath.). Den 7. juni traff vi ved Steinskjenn en gås som minnet ikke så lite om grågåsen, men som allikevel ikke var identisk med denne, bl. a. var skriket så helt anderledes. Denne ene gås var alltid meget urolig når vi opholdt oss der nede, mens en hel flokk på 6 stkr. som jeg senere påtraff beitende på myren mellom Steinskjenn og Vålåsjø bare fløi et stykke vekk når jeg kom for nær. Den 14. juni traff vi en enslig gås ved Grisungvannene, og denne opførte sig på samme måte som den første vi så. Den fløi i temmelig stor høide ustanselig skrikende rundt oss. Da jeg ikke fikk tak i noe eksemplar av arten kan jeg heller ikke med sikkerhet påstå at det her foreligger et veritabelt funn av *A. fabalis*, men da det vel neppe kan være *A. anser*, som jeg dessuten kjenner inngående, taler vel sannsynligheten for at det må være den første.

Stokkand, *Anas platyrhynchos platyrhynchos* L. Stokkanden optrådte i sommer ikke synderlig tallrik på Fokstummyren, men av og til kunde vi skremme op noen av dem i sivbevokste vannsamlinger nede på myren, eller i Løken og dens sidearmer.

Den 12. juni fant jeg ved Steinskjenn restene av en stokkand som var slått av en rovfugl. All fjæren lå samlet på ett sted, og dessuten fantes de fleste av knoklene renpillet i umiddelbar nærhet av fjærhaugen.

Krikand, *Anas crecca crecca* L. Av enderne var krikanden tallrik utbredt på myren i sommer, vi traff den så å si overalt hvor der var gunstige lokaliteter for den. Til å begynne med såes av og til enkelte par sammen, men senere vesentlig småflokker av hanner.

Pipand, *Anas penelope* L. Den 6. og 7. juni hadde en prektig utfarvet pipand ♂ sitt tilhold ved Nyseter bro. Noen tid senere påtraff jeg ved Kringlutkjenn en hun med 6 unger som så ut til å være ca. 8 dager gamle.

Sjørørre, *Oidemia fusca fusca* (L.). Både i sommer og ifjor hadde 2—3 par sjørørre sitt tilhold i Harrkjenn og i småkjennene i nærheten.

Svartand, *Oidemia nigra nigra* (L.). Ved St. Hanstid 1929 så jeg en svartand i Kringlutkjenn.

Lom, *Colymbus arcticus arcticus* L. Sommeren 1929 holdt der sig et par lommer i Harrkjenn; de var imidlertid ikke å se der i år. Dermiot påtraff vi et par i Grisungvannene 14. juni.

Heilo, *Charadrius apricarius* L. På våre turer opover mot Blåhø traff vi merkelig nok aldri noen heilo. Den blev derimot sett senere på sommeren på veien mot Fokstuhø (ca. 1. juli av direktør Giertsen). Ved Grisungvannene så vi 14. juni ikke mindre enn 3 par heilo. De opholdt sig mens vi var der hele tiden i nærheten av oss og var meget urolige så de hadde vel unger.

Temmincksneppe, *Calidris tem-*

minckii (Leisl.). Den 23. juni 1929 så jeg en *C. temminckii* ved Kringlutkjenn.

Rødstilk, *Tringa totanus totanus* (L.). Sommeren 1929 så jeg bare et eneste par rødstilker på myren, men i år var der minst 6 par tilstede. Til å begynne med så vi dem alltid parvis, senere enkeltvis. Den 7. juni traff vi således en enslig fugl som lot sig betrakte på forbausende kort hold. Det er trolig at de ikke fikk klekket før vi reiste 21. juni, for det lot ikke til at noen av dem vi traff hadde unger i nærheten.

Gluttsneppe, *Tringa nebularia* (Gunn.). Den 23. juni 1929 traff jeg på et par gluttsnepper ved Harrkjenn, de hadde unger og var så urolige for disse at de gikk angrepsvis tilverks. I sommer traff vi ikke mindre enn 6 par av dem på forskjellige steder, men næsten alltid i tørt lende. De var nu temmelig sky av sig, og da vi reiste før ungene var klekket, fikk vi ikke se dem så pågående som de var ifjor.

Grønnbenet sneppe, *Tringa glareola* L. Likesom ifjor var der også i år temmelig mange *T. glareola* på Fokstummyren, der har vel vært ca. 8 par som hekket der, men noe rede blev ikke funnet her. — Derimot fant vi 14. juni et rede med 4 egg ved Grisungvannene. Det lå på en lav tue midt ute i en bløtmyr. Fuglen trykket sterkt, men idet den fløi av, strøk den rett til værs og kretset fløitende rundt i store ringer høit oppe for så å forsvinne i det fjerne. — Etter ca. 15 minutter kom den stille og lydløst tilbake og gikk rett på redet, for å gjenta samme manøvre da den for annen gang blev skremt op. Den 16. juni hadde parrerne på Fokstummyren klekket, og nu blev der liv når vi nærmet oss de steder hvor ungene holdt til. For-

eldrene flagret skrikende om benene på oss, satte sig op i bjerker og vidjebusker under stadig skriking og falt først til ro når vi hadde fjernet oss et godt stykke.

Fiskelita, *Tringa hypoleucos* L. Den 6. juni fant vi ved Kringlutkjenn et rede av fiskelita med 4 egg. Det lå oppe i en tue med endel større kvister over sig. Ifjor lå et rede antagelig av samme fugl under en skrånende bjerkestamme ca. 10 m. fra den tuen som var bebodd i år. Merkelig nok lå redene inne i en liten bjerkeskog på temmelig bløt bunn, og der fantes heller ikke i nærheten slike stenete elveløp som den pleier å velge til opholdssted. Et annet par holdt til ved Foksåen like nedenfor husene på Fjellstuen.

Småspove, *Numenius phaeopus phaeopus* (L.). Både ifjor og i år så jeg en enkelt småspove på myren, den var ikke synderlig sky, men lot sig komme på temmelig nært hold. Da vi den 17. juni var ute for å se efter blåhøkene, fløi hannen nedover mot det sted hvor spoven holdt til. Der blev det nu et forferdelig spektakkel da denne fikk se høken, som den forfulgte et godt stykke over myren. Vi så aldri mer enn en spove, og fant heller ikke noe tegn til at den ruget der.

Enkeltebekkasin, *Capella gallinago gallinago* (L.). Enkeltebekkasiner var der en mengde av på myren både ifjor og i år. Vi kunde ofte både se og høre dem «mekre» midt på lyse dagen, av og til flere på en gang. Men enskjønt vi støkket dem til stadighet, blev der ikke funnet noe rede.

Svømmesneppe, *Phalaropus lobatus* (L.). Ved St. Hanstid 1929 traff jeg 3 svømmesnepper ved Kringlutkjenn, og vi var meget spent på om vi skulde få se dem i år. — Det viste sig heldigvis at de holdt sig på nogenlunde samme sted som

Svømmesnekke

Fot H. I..

ifjor og ennvidere vilde tilfellet at vi skulde treffe på dem på den tid da de holdt på med å parre sig. Det var 5 par som holdt til i en liten dam omkranset av bjerker, av og til kunde de være tilstede alle 10, men oftere i mindre antall. Vi hadde nu den beste anledning til å studere deres liv og ferden, og da de var ualmindelig lite sky, var det en ublandet glede å iakttas disse vevre og nydelige fugler.

Mesteparten av tiden syntes å gå med til for hunnenes vedkommende å jage hannene og opfordre disse til paring. De siste lot nærmest til å være brydd over så megen oppmerksomhet fra det i sannhet smukke kjønn, og de kunde la sig jage frem og tilbake i det uendelige før de fulgte opfordringen. Ellers svømte de med god fart frem og tilbake og snappet insekter i vannflaten, vesentlig mygg. Så satte de sig op på noen småtuer ca. 4 m. fra der hvor vi satt, og lot sig uten å vise den ringeste frykt fotografere. En av de siste dager de holdt til i dammen, som var

meget grunn og av utstrekning ca. 20 × 25 m., vilde de slett ikke komme over til det vante sted for å bli foreviget, og min bedre halvdel gikk da over for å jage dem hen til mig. — Til å begynne med tok de ingen som helst notis av henne, men svømmet rundt henne og lot til å være fullstendig usjenert av denne fredsforstyrrer. Først da hun begynte å skvette vann på dem tok de kursen over mot mig for straks etter å komme tilbake. Der var vel å merke ikke tale om at de tenkte på å ta til vingene engang. Første gang vi så dem i dammen var 6. juni, og siste gang de blev sett der var den 9., så vi var nok kommet i grevens tid. Dessverre lykkedes det oss ikke tross nøiaktige undersøkelser av de omliggende myrer og vannpytter å finne deres rugested.

T r a n e, Megalornis grus grus (L.). Ifjor var der traner på myren, og vi hadde ikke vært der mer enn et par dager i sommer før vi fikk se en av dem, som senere viste sig å være hannen. Etter å ha sett denne

Traneredet. Unge og egg

Fot. H. L.

begynte vi en systematisk undersøkelse av en bestemt del av myren for å se om vi kunde finne redet. Så en dag som vi midt ute i dette område traff på en flokk kuer og gjeiter har vi antagelig ved å følge med disse kommet ubemerket i nærheten av traneredet, for plutselig går der en trane op like foran oss. Efter en kort tids leting fant min kone redet, som inneholdt ett egg og en nylig klekket unge. Tranen gikk skrikende omkring oss i ca. 50 meters avstand, og litt efter kom også den annen til. Efter å ha fotografert redet med unge og egg trakk vi oss unda, men vi har vel opholdt oss for lenge i nærheten av redet, for dagen efter fant vi da vi kom for å se til traneeungen, denne liggende død ca. 1 m. fra redet. Der blåste en nokså kold vind akkurat i de dagene, og da hunnen altså av oss er holdt borte fra redet har dette vel dessverre vært mer enn traneeungen har kunnet tåle.

Årfugl, *Lyrurus tetrix tetrix* (L.). Den 8. juni hørte jeg ved 11-tiden om

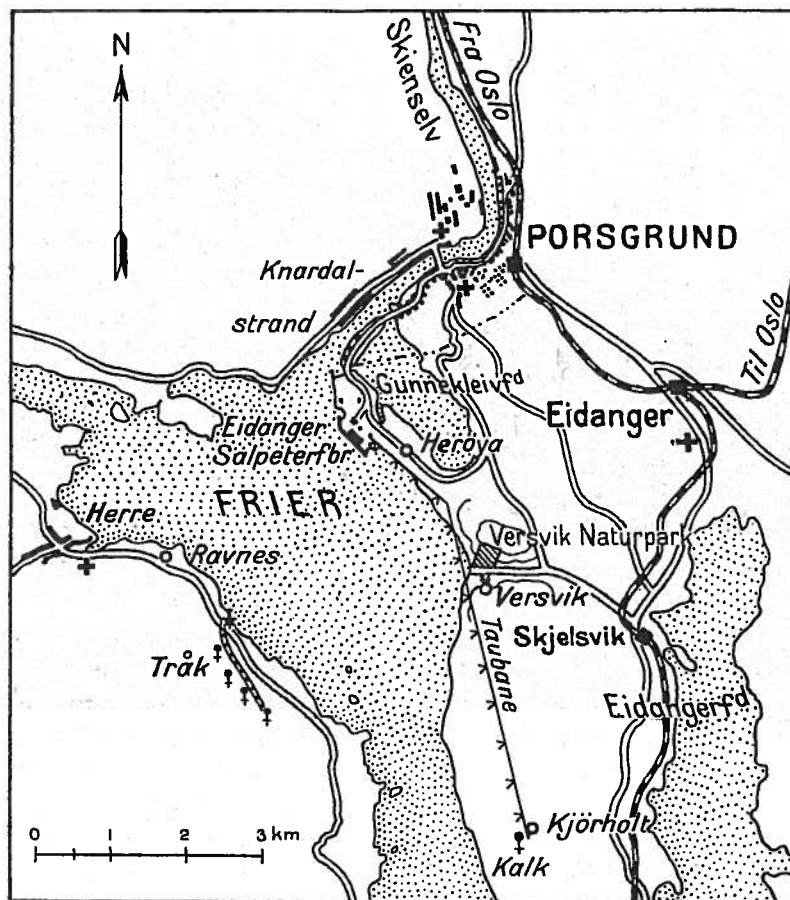
aftenen en århane som spilte i bjerkeskogen under Blåhø.

Lirype, *Lagopus lagopus lagopus* (L.). Der lot ikke til å være så overvettets mange ryper omkring Fokstuen i sommer, men vi så jo heller ikke så meget efter dem. Bare to reder fant vi, det ene lå midt nede på myren og inneholdt 12 egg 9. juni. Det var godt gjemt under en salixbusk og fuglen hadde dratt sammen temmelig meget redemateriale. Den 17. juni besøkte vi redet for siste gang, eggene var da ennu ikke klekket. Det annet rede fant vi oppe på selve snaufjellet ca. 150 m. under toppen av Lille Blåhø, det inneholdt 13. juni 12 egg. Hunnen trykket nu sterkt.

Fjellrype, *Lagopus mutus mutus* (Montin). Bare to ganger traff vi på fjellrypen, og begge gangene var det stegger. Den ene støkket vi under toppen av Lille Blåhø, og den annen på en av skråningene ned mot Foksådal, henholdsvis 13. og 16. juni.

Oslo i august 1930.

Herman L. Løvenskiold.

Fredet plantefelt ved Versvik.

VERSVIK PLANTEPARK I EIDANGER

Den er 11.76 mål stor og blev i 1928 skjenket Norsk Naturfredningsforenings østlandske krets av Norsk Hydro til vern om de eiendommelige og sjeldne orchideer fruesko, *Cypripedium Calceolus*, og flueblomst, *Ophrys Myodes*. De stod nemlig i fare for å utryddes av folk fra de nærliggende byer, som tok dem op med rot for å plante dem i sine haver.

Det var nylig avdøde overlærer Joh. Dyring som i brev av 19. mars 1925 hen-

ledet Naturfredningsforeningens oppmerksomhet på, at de nevnte orchideer, som tidligere hadde forekommet i ganske stor utstrekning i trakten syd for Porsgrund, var gjenstand for rovplukning og sin utryddelse nær.

Ordføreren i Eidanger, K. Wersvick, hadde fredlyst orchideene på sin eiendom Versvik ved Frierfjorden, men der blev ikke tatt tilstrekkelig hensyn hertil, og utryddelsen fortsatte til den ovennevnte fredning med inngjerding av feltet blev iverksatt. De nærmere enkeltheter ved

Versvik plantepark (i den skogklædte åsside). I bakgrunnen tilvenstre Frierfjorden og foran denne en isdam.

II. R.-II.

fredningen står omtalt i Naturfredningsforeningens årsberetning for 1928, hvor også medfølgende kart og de 2 bilder av fruesko og flueblomst tidligere er reproduisert.

Undertegnede besøkte fredningsfeltet i 1930 for å gi en kortere beskrivelse av dets plantevekst. Fra dette besøk stammer de ledsagende fotografier. Det falt i tiden mellom 11. og 13. august, hvilket var noget sent på sommeren, ikke minst på grunn av den tidlige vår. Den hyppige nedbør hadde dessuten gitt vegetasjonen en usedvanlig yppighet, så vår- og forsommerflora var sterkt overdekket.

Billedet ovenfor viser en del av planteparken sett fra gården Versviks innmark og med dens uthus i forgrunnen. Den lig-

ger i steil sydskråning i den bratte, skogklædte ås, som strekker sig på nordsiden av gården og den nederste del av Versvikdalen. (Se Versvik naturpark på kartet).

I denne steile skråning stikker berg frem. Det er kalksten og lerskifer, hørende til Ordovicium (undersilur). Man befinner sig nemlig her ved Frierfjorden i den sydvestlige rand av Oslofeltet (Kristianiafeltet), mens man på den annen side av Frierfjorden har grunnfjellet. Der dannes i disse strøk ofte planterike kalk- og skiferurer, som da også er representert inne i den lille plantepark.

Mens dennes berggrunn efter «Geologisk oversiktskart over Kristianiafeltet» av W. C. Brøgger og Jakob Schetelig tilhører Ordovicium, er der lenger øst i Versvikdalen

og i åsene nordenfor veien mellom Skjelsvik jernbanestasjon og bunnen av Gunnkleivfjord Silur (den eldre oversilur). Kalkstenen og skifrene bærer som man kan vente i dette gunstige klima en rik flora, mest karakterisert av sydøstlige varmekjære lavlandsplanter (hørende til A. Blytts boreale og subboreale grupper).

Takket være overlærer Joh. Dyring er store strøk i disse trakter botanisk undersøkt i hans arbeide «Flora grenmarensis», et bidrag til kunnskapen om vegetasjonen ved Langesundsfjorden («Nyt Mag. f. Naturvid.» Bd. 49, Kr.a 1911). Han sier her at den mektige lagrekke av løse, lett hensmuldrende kalkstener og lerskifre som tilhører det kambrisk-siluriske system, utgjør et av de i floristisk henseende interessanteste distrikter i landet.

Der skal senere ved hjelp av en floraliste fra fredningsfeltet vises, hvorledes den varmekjære flora der er særlig sterkt fremtredende. Til denne hører da også de to ovennevnte orchideer, som der skal anføres en del om.

Fruesko, *Cypripedium Calceolus* L. (*Cypripedium* skal egentlig skrives *Cypripedium* eller helst *Cypripodilum* som betyr Venussko av *Cypris* = Venus og *pedilon* = sko) er den eneste i vår flora av de orchideer, som har to støvdragere utviklet, mens våre øvrige arter bare har én.

Den har som man ser av billedet rotstokk, opprett stengel med brede blad og stor, i regelen enlig blomst i toppen. Denne har fire brunrøde blomsterdekkblad, av hvilke ett er vokset sammen av to, og et stort nedadvendt lysgult med rader av purpurfarvete prikker. Det er «leben» som ligner en sko (nærmest tresko). Det er denne dannelse som har gitt planten navn.

FRUESKO. *Cypripedium Calceolus*.

Denne eiendommelige plante vokser på kalkholdig bunn på tørre, skyggefulle steder i bar- og løvskog i lavere egne øst- og nordenfjells, men er temmelig sjelden; i tettere bebyggede strøk blir den i regelen utryddet.

O. v. Kirchner forteller i «Blumen und Insekten» interessante ting om dens bestøvning, som vel også kanskje har gyldighet hos oss.

På bunnen av den skoformete lebe er der endel næringsrike hår som spises av insekter. De søkes sterkt av bier som bor i jorden (gravebier). Disse slipper lett inn i skoen, men når de har spist og vil ut igjen, møter de vanskeligheter. De kan nemlig ikke komme op igjen på grunn av «skoen»s overbøiede kant. De har dog sitt instinkt i orden og presser sig, sterke som de er, gjennom en av de trange utganger på begge sider av lebens grunn. Men her sitter en støvdrager ved begge utganger. Idet biene kryper ut under arret, må de med skulderen stryke mot støvdrageren og får derved en del blomsterstøv hengende

FLUEBLOMST. *Ophrys Myodes*

fast. Besøker de så en annen blomst og vil ut igjen herfra, kommer de til å stryke av sig endel av det fra den første blomst medbragte blomsterstøv på den nedadvendte arrflate, idet de søker under arret til en av utgangene. Her må de også passere den ene av blomstens støvdragere og får nytt blomsterstøv med, som senere kan avsettes på arret i en tredje blomst o. s. v. Disse insekter besørger altså plantens kryssbestøvning.

Mindre bier og fluer som er for store til uten videre å slippe ut av en av de to utganger og for svake til med makt å bryte sig vei, må i regelen omkomme av sult i leben. Også små blomsterbiller kan omkomme i blomsten, idet de blir hengende fast i det klebrige blomsterstøv. Fruesko regnes derfor til en kategori av blomster som fanger denslags insekter der ikke er skikket til å utføre deres bestøvning og bare slipper de «nyttige» ut igjen.

Flueblomsten, *Ophrys Myodes* L. (= O.

muscifera Huds.) har fått navn efter sine fluelignende blomster.

Mens fruesko mangler de hos så mange orchideer optredende rotknoller, har flueblomsten 2 slike av rundaktig form. Den har smalere blad enn fruesko og flere fjerntsittende blomster i aks. Disse eendommelige, fluelignende blomster har en stor nedadvendt 3-fliket lebe med smale sidefliker og stor utrandet midtflik. Den er fløielshåret og brunt purpurfarvet med en glatt blåaktig plett ved flikenes grunn.

Den vokser på tørre kalkberg i lavere trakter østenfjells, men er sjelden, og den er også funnet enkelte steder nordenfjells.

Da begge planter gjerne blomstrer temmelig tidlig på sommeren, især fruesko, såes de ved besøket ikke i blomst. Men *Cypripedium* stod med friske blader og såes i størst mengde i den midtre del av området, hvor den vokste i mørk krattskog av hassel med meget innblandet brakall (*Rhamnus Frangula*) og endel rød kornell samt litt gran og osp.

De planter som vokste nær fruesko under og mellom trærne og buskene var *Melica nutans*, *Brachypodium silvaticum*, *Polygonatum officinale*, *Convallaria majalis*, *Aquilegia vulgaris*, *Rubus saxatilis*, *Mercurialis perennis*, *Viola mirabilis* og *Daphne Mezereum*.

Planteparken skal også nærmere omtales. Den øverste del bestod vesentlig av bratte berg med endel furu, ener, birk, litt roser, liljekonvall, melbær, *Calamagrostis epigeios* og meget av *Helleborine*, visstnok oftest *atrorubens*. Nedenfor bergene var der ofte anriket nedskyllet løs jord, gjerne med ur under, i bratte bakker.

Her såes adskillig av *Helleborine*, melbær og liljekonvall. Ellers kunde jorden være nøken. Furu, osp, ask, gråor, birk

(begge arter, se floralisten) såes i denne del. Nedenfor vokste løvkratt med større trær. I disse såes foruten hassel, *Rhamnus Frangula* og *cathartica*, rogn og hegg, lønn og ask, litt rognasal, selje, rød kornell, birk, litt ek og morelltre, barlind, gran, ener, leddved, mispel og roser.

Det var ofte ur i krattskogen og som nevnt i bakkene ovenfor.

Av gress, urter og dvergbusker som hver for sig kunde prege bestemte partier i feltet, enten som bunndekke eller i egne bevoksninger kan nevnes *Calamagrostis epigeios*, *Molinia coerulea*, *Brachypodium silvaticum*, *Carex glauca*, *Convallaria majalis*, *Helleborine atrorubens*, *Mercurialis perennis* og *Arctostaphylos uva ursi*.

Der er i det følgende en liste over de arter av karplanter som blev notert. Den er av førnevnte grunn neppe fullstendig. Men man kan iallfall, selv om enkelte planter er oversett, få et begrep om floraens karakter.

Som før nevnt er det den varmekjære sydøstlige lavlandsflora som er rikest representert, nemlig med 54.4 % av de iaktatte arter. Av disse utgjør igjen de boreale arter 48.8 % og de subboreale 5.6 %. Den i landet jevnest utbredte flora, den subarktiske, er representert med 34.2 %, mens den atlantiske og den arktiske bare kan opvise henholdsvis 3.3 og 1.6 % og arter tilhørende andre kategorier 6.5 %.

At den varmekjære flora er så rikt representert i en skogklædt åsside beror på den gunstige eksposisjon, skifer og kalksten i bunnen, ofte stikkende frem i dagen, bratt og tørt terreng, vegetasjonsdekket ofte ikke sluttet og beliggenhet innenfor våre varmeste strøk.

Hadde arealet vært større, vilde man ha funnet en mere varmekjær flora. Like

Skudd av fruesko, *Cypripedium Calceolus* og *Helleborine atrorubens*

H. R.-H.

utenfor gjerdet vokste f. eks. av kuldskjære løvtrær som ikke blev observert innenfor dette både lind, alm og villapal. Og av varmekjære urter såes nedenfor, nær eller ved Versvik gård en stor del, hvilket man kan overbevise sig om gjennom *Dyrings* førnevnte arbeide. Her er nevnt særlig mange fra Versvik og dalen ovenfor som f. eks. *Phegopteris Robertiana*, *Aspidium lobatum*, *Listera ovata*, *Fagus silvatica* (et enkelt tre), *Berberis vulgaris*, *Sorbus Aria* *obtusifolia, *Lathyrus niger*, *Monotropa hypopitys* *glabra, *Lithospermum officinale* o. fl. og av våre mest varmekjære *Agrimonia odorata* samt på den tilgrensende Herø, s. f. Porsgrund,

Selinum carvifolia og Laserpitium latifolium samt gresset Festuca arundinacea, der også såes på strand ved Frierfjorden i nordvest for Versvik gård.

Floraliste fra det fredede felt.¹⁾

Pteridium aquilinum (L.). Kühn. Einstape.
 Athyrium filix femina (L.) Roth. Skog-burkne.
 Asplenium Trichomanes L. Sortburkne.
 — Ruta muraria L. Murburkne.
 Phegopteris Dryopteris (L.) Fee. Småblom.
 Taxus baccata L. Barlind.
 Juniperus communis L. Ener, brisk.
 Pinus silvestris L. Furu.
 Picea excelsa Link. Gran.
 Agrostis vulgaris With. Enghvein.
 Calamagrostis epigeios Roth.
 Aira caespitosa L. Sølvbunke.
 — flexuosa L. Smylebunke.
 Sieglingia decumbeus Bernh. Knegress.
 Molinia coerulea Moench. Blåtopp.
 Melica nutans L. Hengeaks.
 Dactylus glomerata L. Hundegress.
 Poa nemoralis L. Lundrapp.
 Briza media L. Bevregress.
 Brachypodium silvaticum R.S.
 Triticum caninum Schreb. Hundehvete.
 Carex panicea L.
 — pallescens L.
 — digitata L.
 — glauca Murr.
 Majanthemum bifolium (L.) F. W. Schm.
 Maiblomst, Bittekonvall.
 Polygonatum officinale All. Kantkonvall.
 Convallaria majalis L. Liljekonvall.
 Paris quadrifolia L. Firblad.
 Cypripedium Calceolus L. Fruesko, Mari-sko, St. Olavs bolle.
 Ophrys Myodes Jacq. Flueblomst.
 Gymnadenia conopsea R. Br. Brudspore.
 Platanthera montana Rchb. Berg-flat-knapp.

¹⁾ Med hensyn til nomenklatur kan henvises til Joh. Lids plantefortegnelse i «Tofteholmen i Hurum», en av Naturfredningsforeningens publikasjoner, og videre til våre norske skolefloraer samt A. Blytt: «Norges Flora».

Helleborine latifolia Druce.
 — atrorubens Druce.
 Salix caprea L. Selje.
 — nigricans Sm.
 Populus tremula L. Osp.
 Corylus Avellana L. Hassel.
 Betula verrucosa Ehrh. Lavlandsbirk.
 — pubescens Ehrh. (= B. odorata Bechst. *pubescens (Ehrh.)
 Alnus incana Moench. Gråor.
 Quercus pedunculata Ehrh. Sommerek.
 Moehringia trinervia Clairv.
 Arenaria serpyllifolia L.
 Aquilegia vulgaris L. Akeleie.
 Anemone nemorosa L. Hvitveis, Hvit-symre.
 — hepatica L. Blåveis, Blåsymre.
 Ranunculus acer L. Engsoleie.
 Prunus avium L. Morelltre.
 — Padus L. Hegg.
 Cotoneaster integerrima Medic. Mispel.
 Sorbus Aucuparia L. Rogn.
 — fennica Fr. Rognasal.
 Rubus idaeus L. Bringebær.
 — saxatilis L. Teiebær.
 Fragaria vesca L. Jordbær.
 Potentilla erecta Hampe Tepperot.
 Agrimonia Eupatoria L. Akermåne.
 Rosa glauca Vill.
 — coriifolia Fr.
 — tomentosa Sm.
 — cinnamomea L. Kanelrose.
 Lotus corniculatus L. Tiriltunge.
 Lathyrus vernus Bernh. Vårerteknapp.
 — montanus Bernh. Knoll-erteknapp.
 — pratensis L. Gul flatbelg.
 Vicia silvatica L. Skogvikke.
 — cracca L. Fuglevikke.
 — sepium L. Gjerdevikke.
 Geranium sanguineum L. Blodrød storke-nebb.
 — Robertianum L. Stinkende storkenebb.
 Oxalis acetosella L. Gjøsyrre.
 Linum catharticum L. Vill lin.
 Polygala amarellum Cr. Bitter blåfjær.
 Mercurialis perennis L. Flerårig bingel-urt.
 Acer platanoides L. Spiss-lønn.

Svartor på gården Løvdal i Dyvåg

Rhamnus Frangula L. Trollhegg, Brakall.
 — cathartica L. Tvebo trollhegg, Gjeitved.
 Viola collina Bess. Bakkefiol.
 — mirabilis L. Krattfiol.
 — Riviniana Rchb. Skogfiol.
 — canina L. Markfiol.
 Daphne Mezereum L. Tyved, tyssbast.
 Pimpinella Saxifraga L. Gjeldkarve.
 Cornus sanguinea L. Rød kornell.
 Arctostaphylos uva ursi Spreng. Melbær.
 Vaccinium Myrtillus L. Blåbær.
 — vitis idaea L. Tyttebær.
 Calluna vulgaris Hull. Røsslyng.
 Primula veris L. Marianøklebånd.
 Fraxinus excelsior L. Ask.
 Calamintha Acinos L. Bakkemynte.
 — Clinopodium Benth. Kransbørste.
 Origanum vulgare L. Merian, Kung.
 Brunella vulgaris L. Blåkoll.
 Solanum dulcamara L. Slyngende søtvider.
 Veronica officinalis L. Lægeveronica.
 Plantago major L. Groblad-kjempe.
 — media L. Dunkjempe.
 Galium boreale L. Hvitmaure.
 — verum L. Gullmaure.
 Lonicera xylosteum L. Leddved.
 Viburnum Opulus L. Krossved.

Succisa pratensis Moench. Blåknapp.
 Campanula Trachelium L. Nesle-klokke.
 — rotundifolia L. Små-klokke.
 — persicifolia L. Smalbladet klokke.
 Solidago virgaurea L. Gullris.
 Gnaphalium uliginosum L.
 Inula salicina L.
 Chrysanthemum Leucanthemum L. Prestekrave.
 Tussilago Farfara L. Lervivel, Hestehov.
 Carlina vulgaris L. Stjernetistel.
 Centaurea Jacea L. Engknoppurt.
 Lampsana communis L. Haremat.
 Hypochaeris maculata L. Almindelig gullbørste.
 Taraxacum sp. Løvetann.
 Lactuca muralis Fres. Skogsalat.
 Hieracium Pilosella L.
 — Auricula L.
 — umbellatum L.
 — spp.

Hanna Resvoll-Holmsen.

SVARTOR PÅ GÅRDEN LØVDAL

SYD FOR LAGET PR. RISØR

Eieren, hr. *Tjøstolv Løvdal*, har ved erklæring av mars 1930 forpliktet sig og

K. G.
*Posteiken ved Holmenkollveien på gr.nr. 33, br.nr. 317 i Ullern, som blev natur-
 fredet ifjor (se årsberetningen for 1929, s. 33).*

etterfølgende eier av eiendommen Løvdal, g.nr. 22, br.nr. 6 i Dyvåg herred til enhver tid å frede og hegne om en stor svartor som står ca. 1 km. syd for gårdens hus ved kysthovedveien: Laget—Tvedestrand like i veikanten. Fredningsvedtaket er tinglest ved Holt sorenskriveri 12. april 1930.

Fra en stamme som er 4.40 m. i rundmål skyter 8 svære stammer, hver 12—15 m. høie, i været. Hver av stammene har et rundmål på vel 1 m. i den høide, de begynner å forgrene sig.

Professor J. Holmboe uttaler at svartor-trær av slike dimensjoner er *meget* sjeldne i Norge.

TOFTEHOLMEN

Fra skogbestyrer ved Tofte bruk i Hurum, hr. Ola G. Lund fikk foreningen sommeren 1930 underretning om at der i den svære høststorm i 1929 var blåst ned mange trær til dels av store dimensjoner på Tofteholmen. Der opplyses å være ned-

Eik ved øvre Smestad.

K. G.

blåst ca. 450 stkr. av til dels svære dimensjoner og over 100 av små dimensjoner.

Med bistand av skogbestyreren på Tofte og statens skogvesen har der vært arbeidet med å få det vindherjede område ryddigjort på en økonomisk forsvarlig måte uten at det har lyktes å få istand en antagelig overenskomst. Ved skogdirektørens elskverdige mellemkomst er der nu håp om å få forholdet bragt i orden.

Piletreet i Incognitogaten 7 blev høsten 1930 beskåret og de svære utoverhengende grener blev styrket ved påsatte barduner. Arbeidet som med stor generøsitet bekostedes av eieren, utførtes av Oslo Parkvesen.

* * *

Angående *Blåsen* (Stensparken) henvendte foreningen sig til Oslo parkutvalg i skrivelse av 20. desember 1930 med henstillen om at dette parti i det vesentlige må bli *bevart som naturpark*. At der *ikke* måtte bli anlagt brede veier, ikke plantet

store trær eller anlagt blomsterrabatter med praktblomster. At der derimot kun oparbeides nødvendige fotstier, og at der kun blev plantet markblomster og buskvekster tilhørende den stedlige flora under samråd med botanikere. Med andre ord at der søkes skapt et lite billede på naturlig norsk blomster- og buskvegetasjon til nytte ved undervisningen i botanikk og til glede og selvstudium for naturvenner og -forskere.

Oslo kommune har med skrivelse av 15. januar 1931 underrettet om at de kommunale myndigheter har gitt den i foranstående fremsatte tanke sin tilslutning. Bygartneren har fått i oppdrag å opta saken i forbindelse med utarbeidelse av planer for Stensparkens oparbeidelse.

* * *

Den gamle eik ved *øvre Smestad*. Ved øvre Smestad, like ved veien som fører til Slemdal, står der på åpen mark en gammel knudret eik. Stammens omkrets i brysthøide er angitt til ca. 5 m. og alderen til ca. 800 år. Da eiken står på Aker kommunes grunn henvendte foreningen sig til kommunen med anmodning om at den måtte bli fredet i medhold av naturfredningsloven.

Med skrivelse av 30. mai 1930 har Aker formannskap ikke funnet å kunne gå med på fredning i henhold til lov, men derimot bestemt at kommunen i størst mulig utstrekning bør søke å bevare treet og ta de i så henseende nødvendige hensyn ved planleggelse m. v. Herredsgartneren bemyndiges samtidig til å foreta det nødvendige til treets bevarelse.

Det tilføies at denne ærverdige eik nu er stelt med av herredsgartneren; den er beskåret og plombert.

DYRELIVET I OSLO OG AKER KOMMUNES SKOGER

Vår forening henvendte sig ivår til Oslo og Aker, der som bekjent eier betydelige skogarealer i Oslo omegn (Nordmarka, Grefsenkollen, Nøklevannskogen m. m.) med henstillen om å søke vernet om dyrelivet i kommunenes skoger ved totalfredning.

Ved behandling av saken i Oslo formannskap fikk tanken enstemmig tilslutning, og der blev sendt forestilling til Landbruksdepartementet om å søke inn tatt i jaktloven bestemmelser som kunde gi kommunen anledning til å iverksette en effektiv fredning av dyrelivet på kommunens eiendommer. Jfr. også hvad herom er anført under avsnittet om jaktloven.

Fra Akers kommune har man ennå intet hørt.

I denne forbindelse kan meddeles at Oslo kommune efter forslag fra kretsen har innkjøpt et skogstykke sønnenfor Ankerveien (Båntjernveien) i tilslutning til Vettakollparken. En utvidelse av Vettakollparken mot Skådalen som også var anbefalt blev derimot ikke foretatt.

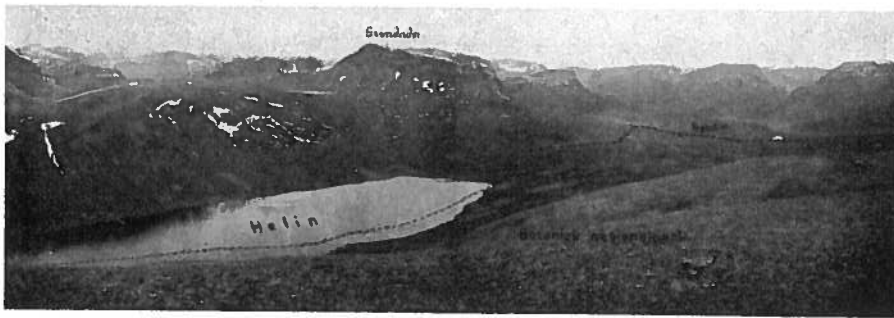
* * *

Våren 1930 henvendte foreningen sig til Oslo, Aker og Bærums kommuner med ansøknings om økonomisk støtte til vårt arbeide.

Fra Oslo kommune mottok foreningen kr. 200, hvorfor foreningen tillater sig å fremføre vår beste takk.

* * *

En *furu* ved lokalet «*Fremtiden*» på en eiendom tilhørende Folkets hus, g.nr. 80, br.nr. 52 i *Askim* er efter anbefaling av Naturfredningsforeningen fredet ved kgl. res. av 30. juli 1930 i henhold til § 1

Helin nasjonalpark

i naturfredningsloven av 25. juli 1910 og 14. juli 1916.

Fotografi eller opgave over dimensjoner har man ennå ikke fått.

* * *

Helin botaniske nasjonalpark, se årsberetningen for 1929, s. 40.

Fredningen er stadfestet ved kgl. res. 4. april 1930 sålydende:

«I henhold til § 1 i lov om naturfredning av 25. juli 1910, jfr. lov av 14. juli 1916 fredlyses følgende område i Vang herred, Valdres som botanisk nasjonalpark: det begrenses i sydvest av Helinsjøen til forbi Vassenden seter, derfra går grensen nordøstover langs en sti og videre i omtrent samme retning til høidetall 963 på et fremlagt rektangelkart ved Syndin, herfra sydøstover langs Syndins sydvestbredd til en seter som ligger ved Sauebekkens utløp i Syndin, herfra i rett linje efter herredsgrensen til den trigonometriske varde på Syndisfjells (Kruks) høieste topp og videre vestover langs bekken som faller ut i Helin. På dette område som benevnes *Helin nasjonalpark* er det forbudt å rykke op viltvoksende norske planter med rot og fjerne moser og lavarter.»

Der vil bli utferdiget fredningsplakater til opslag i distriktet.

DET FREDEDE SKOGFELT KARLSHAUGEN VED NITEDAL I NORDMÅRKA

I årsberetningen for ifjor var inntatt en av forstmester Kildal forfattet beskrivelse av skogfeltet med tilhørende kart fra 1921. Samtidig oplystes at lederen av skogforsøksvesenet ved Ås landbrukshøiskole med stor beredvillighet hadde påtatt sig den opgave å foreta periodiske undersøkelser av de forskjellige treslags vekstforhold på forskjellig jordbunn.

Fra skogforsøkslederen har foreningen under 28. februar mottatt nedenstående foreløbige rapport med kart og landskapsfotografier:

«Skogforsøksvesenet har i tiden 14. juli—23. august 1930 utført følgende markarbeider i fredskogfeltet Karlsaugen:

- A. Avmerkning av fredskogfeltets grenser, bestandsgrenser samt et kvadratisk rutenett med 30 meters sider markert med fast nedsatte jernrør og bolter over hele feltet.
- B. Kartlegning 1:1000 og bestandsvis totaltaksering av feltet, med beskrivelse av terreng, jordbunn, bunnvegetasjon og skog.

Toppskadet storfurn

E. E.

Gammel brandstube. Furu

E. E.

Gammel urørt grauskog med markerte overganger i bunnvegetasjon   E. E.

Ostre Karlshaugfjell

E. E.

- C. Spesiell kartlegning 1:50 og taksering av 5 × 10 meters småflater ved hvert fastmerke, med detaljert beskrivelse av disse flaters eksposisjon, terreng, jordbunn, bunnvegetasjon og de enkelte trær m. v.

D. Fotografering.

Feltets ytre grenser er opmålt med hvite belter i et par meters høide rundt stammene på større trær.

Ved alle arbeider inne i feltet har man søkt å undgå enhver beskadigelse av trær og vegetasjon. Fastmerkene — rør og bolter — er lite iøinefallende og stikker kun 10 à 15 cm. op over fast mark, så de ikke kan skade folk eller fe.

Areal:

Skogsmark ..... 98 823 dekar
Myr ..... 43 908 »

Vann ..... 5 283 dekar
Snaut fjell ..... 2,417 »
Samlet areal ..... 150,431 dekar

Totaltakst:

Gran:

2—10 cm. 50,5013 kbm.

10 cm. ..640,1519 »

690,6532 kbm.

Furu:

2—10 cm. 1,9761 kbm.

10 cm. ..371,6745 »

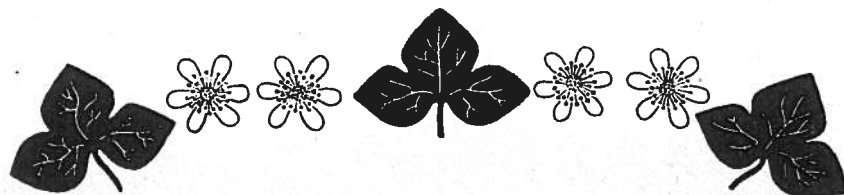
373,6506 »

1064,3038 kbm.

Til sommeren er det hensikten å få feltet undersøkt av en botaniker, så der kan opprettes et nøiaktig vegetasjonskart knyttet til de anlagte fastpunkter.

Ås den 28. februar 1931.

Erling Eide.»

«VERN NORSK NATUR»

Den i forrige årsberetning nevnte brosjyre om vårt lands natur (geologi, vekstliv og dyreliv), som vesentlig er tenkt til bruk i skolene, er nu trykt og følger årsberetningen som bilag.

Et oplag på 10 000 eksemplarer er trykt på bokmål og bekostet av de norske forsikringsselskaper *Storebrand* og *Idun*.

Et oplag på 5 000 eksemplarer på nynorsk er bekostet av *Det norske Samlaget* og *Noregs Ungdomslag*.

Jeg tillater mig på styrets vegne å bringe disse institusjoner og foreninger vår beste takk for den interesse og økonomiske hjelp de har ydet vår forening. Det er vårt sikre håp at ungdommen gjennom skolen vil motta inntrykk som senere i livet omsettes i handling til vern om norsk natur: vekstlivet, dyrelivet, landskapet.

Til skolene vil brosjyren bli fordelt fra Kirke- og Undervisningsdepartementet, som også har lovet ved en rundskrivelse å henstille til skolene å bringe naturverns-saken frem for skolebarna i naturfags- eller hjemstedsundervisningen.

I vår henvendelse til Kirke- og Undervisningsdepartementet angående brosjyren av 8. august 1930 heter det bl. a.:

«— — — For å nå ungdommen og søke å vekke dens interesse har Østlandske krets, hvis styre f. t. består av oberstløytnant K. Gleditsch, professor W. Weren-skiold, dosent dr. Hj. Broch, dosent H. Resvoll-Holmsen og skogdirektør Ruuden utarbeidet vedlagte lille brosjyre «Vern norsk natur». Man har tenkt sig at den kunde tjene som grunnlag for omtale av naturvernet — naturfredningen — og den betydning og interesse det vil ha for nu-værende og kommende slekter at deler av Norge og at interessante dyre- og plante-arter søkes bevart i sitt naturlige miljø.

Man har tenkt sig at f. eks. lærerne i naturfag og hjemstedslære under undervisningen i disse fag kunde innflette opplysninger om naturfredningsarbeidet og dets betydning, og man tillater sig å be om det kgl. departements bistand hertil.

Brosjyren er nu trykt i 10 000 eksemplarer på bokmål og i 5 000 eksemplarer på nynorsk. Man tillater sig å be om at den blir fordelt til de skoler som ønsker henholdsvis bokmål eller nynorsk.

Man vilde være særdeles takknemlig om forsendelsen kunde ledsages av en henstilen fra det kgl. departement om å bringe saken frem i skolene. — — —»

Brosjyren sendes i disse dager fra Kirke- og Undervisningsdepartementet ledsaget av nedenstående rundskrivelse:

«Rundskrivelse

fra Kirke- og Undervisningsdepartementet til skolestyrer, ungdomsskoler og høiere skoler m. v.

Oslo, 23. februar 1931.

Vern norsk natur.

Fra Østlandske krets av Landsforeningen for Naturfredning i Norge har departementet mottatt en henstilling om å henlede skolenes oppmerksomhet på naturfredningssaken. — Det anføres at i alle civiliserte land er det optatt et virksomt arbeide for å verne om landets opprinnelige natur og det naturlige vekst- og dyreliv som etterhvert som menneskene trenger frem og «kultiverer» jorden trues med utryddelse. — I de 3 skandinaviske land blev arbeidet hermed optatt omkring 1914. Den norske forening — Landsforeningen for Naturfredning i Norge — har satt sig som mål «å vekke og vedlikeholde sansen og interessen for å verne landets natur». Østlandske krets av foreningen har utarbeidet en brosjyre «Vern norsk natur» som den har tenkt sig kunde tjene som grunnlag for omtale i skolene av naturvernet — naturfredningen — og den betydning og interesse det vil ha for nuværende og kommende slekter at deler av Norge og at interessante dyre- og plantearter søkes bevart i sitt naturlige miljø.

Ved hoslagt å oversende eksemplarer av den nevnte brosjyre (på bokmål og nynorsk) ¹⁾ skal departementet henlede oppmerksomheten på denne sak og be lærerne anmodet om under sin undervisning å innflette opplysninger om naturfrednings-

¹⁾ Uthevelsen er gjort her.

arbeidet og dets betydning. — Ønskes flere eksemplarer til bruk for skolene bedes meddelelse herom sendt departementet med opplysning om hvor mange eksemplarer ønskes og i hvilken målform.

Foreningen opplyser også at skolene om ønskes vil kunne få en del eksemplarer av brosjyren til elevene for en meget billig pris. Henvendelse herom til foreningens formann, oberstløytnant K. G. Gleditsch, Oslo.

S. Hasund.

Per Vigstad.»

Østlandske kretsforening av Landsforeningen for naturfredning i Norge.

MEDLEMSFORTEGNELSE

PR. 1. JANUAR 1931.

A. Livsvarige medlemmer
(kr. 40.00 en gang for alle).

Aall, Hans, direktør, Bygdøy.
Andresen, Joh. H., fabrikkier, Skøyen.
Aubert, Axel, dr., generaldirektør, Oslo.
Berg, Jens W., verkseier, Glasmagasinet, Oslo.
Berg, Nils Chr., verkseier, Jevnaker.
Bjanes, landbruksdirektør, Oslo.
Bondeungdomslaget i Oslo, Kr. 4desgt.
Broch, H., professor, Oslo.
Bronn, Olaf, grosserer, Bestun.
Bronn, Thorleif, cand. jur., Bestun.
Bruun, Eskild, høiesterettsadvokat, Oslo.
Bryn, Alfred J., ingeniør, Oslo.
Buskerud Jæger- og Fiskerforening, Drammen.
Børs, Otto, direktør, Narvesens kiosk., Oslo.
Delphin, Arne, ingeniør, Oslo.
Delphin, Chr., stud., Oslo.
Det kgl. Selskap for Norges Vel, Oslo.
Diesen, Bredo, tannlæge, Oslo.
Drammens og Oplands Turistforening, Drammen.
Eitzen, Camillo, Oslo.
Fett, Harry, riksentikvar, Akersgt. 42, Oslo.
Friluftsklubben, Oslo.
Gleditsch, K. G., oberstløytnant, Vettakollen.
Gleditsch, Mimi, frøken, Oslo.
Grøndahl, Anders, boktrykker, Slemdal.
Gulbranson, C., general, Bergen.
Hals, Hans, Stockholm.
Hansson, Chr., direktør, Bygdøy.
Hansson, Dagny, fru, Bygdøy.
Hartmann, Aage, Bygdøy.
Hartmann, G., ingeniør, Lysaker.
Heiberg, Axel, konsul, Lysaker.

Heyerdahl, Anton, advokat, Oslo.
 Heyerdahl, F., direktør, Aker.
 Hoel, Adolf, dosent, Oslo.
 Holmboe, Jens, professor, Tøyen.
 Huitfeldt, Hans, læge, Oslo.
 Ingier, Alexandra, dr. med., Oslo.
 Juell, Chr., stadsdyrlæge, Kr.sand.
 «Kjenn Ditt Land» (Centralforeningen),
 Kr. Augustsgt., Oslo.
 Kjos-Hansen, distriktsdyrlæge, Egersund.
 Kongsberg formannskap, Kongsberg.
 Krøte, O., tannlæge, Oslo.
 Lid, Johannes, konservator, Oslo.
 Lindboe, Einar, læge, Oslo.
 Lund, Otto, forstkandidat, Oslo.
 Løvenskiold, Carl, forstkandidat, Oslo.
 Løvenskiold, Harald, godseier, Vækkerø, Lysaker.
 Mustad, Else, fru, Aker.
 Mustad, Wilhelm, fabrikkieier, Oslo.
 Møystad, H., godseier, Elverum.
 Nansen, Aleksander, advokat, Oslo.
 Narvesen, B., direktør, Ringebu.
 Nielsen, Ingwald, generalkonsul, Oslo.
 Norsk Hotel- og Restaurantforbund, Oslo.
 Nygaard, Constance, f. Wiel, Oslo.
 Nyquist, Arild, skibsreder, Oslo.
 Olsen, Rudolf, skibsreder, Oslo.
 Printz, Jens, sekretær, Bogstadveien, Oslo.
 Quille, Borghild, fru, Oslo.
 Qvale, Finn, major, Oslo.
 Saxlund, E., advokat, Oslo.
 Schibsted, fru redaktør, Oslo.
 Schilling, Hj., overlæge, Oslo.
 Sejersted, H. N., overingeniør, Oslo.
 Selskapet for Nordstrands Vel, Nordstrand.
 Skogdirektørens kontor, Departementet, Oslo.
 Stang, J. B., skibsreder, Oslo.
 Steen, Johan, grosserer, Oslo.
 Stenersen, Gudmund, maler, Oslo.
 Strøm, K. Münster, Oslo.
 Strøm, O., overlærer, Oslo.
 Thoresen, Ole R., skibsreder, Oslo.
 Traaen, A. E., dosent, Landbrukshøiskolen, Ås.
 Treschow, F., godseier, Larvik.
 Turistforening, Den norske, Oslo.
 Wedel-Jarlsberg, Mathilde, fru, Oslo.
 Wessel, Ellen, fru generaldirektør, Sarpsborg.
 Wiborg, Justus, direktør, Kalvild pr. Lillesand.
 Wiborg, fru Kathinka, Kalvild pr. Lillesand.
 Wilse, A. B., fotograf, Oslo.
 Young, fru, godseier, Vettakollen.
 Ødegård, Axel, direktør, Slemdal, V. Aker.

B. Årlig betalende medlemmer (kr. 4.00 pr. år).

Aagaard, Birger, fiskeriinspektør, Oslo.
 Aamodt, S. Chr., byråchef, Oslo.
 Aars, Sophus, kgl. fullmektig, Oslo.
 Amundsen, K. Vilh., kaptein, Oslo.
 Andersen, Gudolf, direktør, Oslo.
 Andersen, Thomas, premierløytnant, Oslo.
 Augdahl, Per, ekspedisjonschef, Vettakollen.
 Bang, Eilif, disponent, Oslo.

Bang, Olaf, depotchef, Oslo.
 Barstad, Ketil, sekretær, Oslo.
 Bentzen, B. E., major, Oslo.
 Berg, Rolf A., kjøpmann, Drammen.
 Bjørstad, Erling, kaptein, Oslo.
 Bonnevie, Kristine, professor, Oslo.
 Christensen, I. E., fylkesmann, Oslo.
 Christiansen, Thea, frk., Kristiansand.
 Conradi, Th., Oslo.
 Dannevig, Alf, cand. real., Arendal.
 Dehn, E., cand. polit., Kjøbenhavn.
 Delphin, Kr., overrettssakfører, Oslo.
 Drangeid, Olav, skogforvalter, Jønsberg Stange.
 Dyring, Joh., overlærer, Bekkelagshøgda, Oslo.
 Eliesen, Iver L., kontorchef, Sandefjord.
 Engelstad, K. I. F., generalfelttøimester, oberst,
 Oslo.
 Flood, Johannes, apoteker, Rikshospitalet, Oslo.
 Foss, A., diplomingeniør, Oslo.
 Friis, Hielm, overrettssakfører, Oslo.
 Giertsen, Giert, direktør, Blommenholm.
 Gleditsch, frøken Irma, Oslo.
 Grahm, Odd, premierløytnant, Oslo.
 Gran, H. H., professor, Slemdal i Aker.
 Grette, Einar, advokat, Slemdal.
 Grimeland, B. A., skolebestyrer, Oslo.
 Gulbrandsen, Carl, grosserer, Oslo.
 Gulbranson, Joh., kriminaldommer, Vettakollen.
 Guthe, Asbjørn F., ingeniør, Oslo.
 Haavind, Rolf, disponent, Oslo.
 Halset, Martin, Oslo.
 Hammer, J., kontorchef, Oslo.
 Hansen, Kaja, tannlæge, Oslo.
 Hartvig, P., læge, Kragerø.
 Haug, Hans, forstmester, Larvik.
 Haug, Therese, frk., Oslo.
 Heim, Ant., direktør, Oslo.
 Helm, Bjarne, kontorchef, Nordstrand.
 Hertzberg, H. K., major, Vettakollen.
 Hilden, John, sekretær, Oslo.
 Hoffstad, O. A., skolebestyrer, Sandefjord.
 Holmenkollen Vel, lektor Russ, Holmenkollen.
 Huitfeldt-Kaas, Hartvig, dr., Bygdøy.
 Høegh, Hans C., blomsterhandler, Oslo.
 Hygen, Georg, Oslo.
 Jebe, Fredrik, assessor, Oslo.
 Jensen, Eskild, disponent, Vinderen.
 Jensen, ingeniør, Gulsbogen, Drammen.
 Jordbakke, Hans, fanejunker, Vestre Holmen.
 Jørstad, Ivar, statsmykolog, Oslo.
 Kildal, W., forstmester, Maridalen.
 Kiær, Johan, professor, Oslo.
 Kiær, A., fhv. førstebibliotekar, V. Aker.
 Klingenberg, K. S., major, direktør, Oslo.
 Klomsæt, Sigurd, lærer, Drangedal.
 Knudsen, Magnus, grosserer, Arendal.
 Korterød, A., sekretær, Oslo.
 Larsen, fru Ruth, Oslo.
 Larsen, Trygve, disponent, Oslo.
 Lindemann, C. F., læge, Oslo.
 Lindvik, Adolf, professor, Oslo.
 Lynge, B., dr., Oslo.
 Meidell, P., grosserer, Oslo.

Mohr, Anton, dr., Oslo.
 Morgenbladet, Oslo.
 Munthe Kaas, E., redaktør, Oslo.
 Münster, Ths., bergmester, Bygdøy.
 Møinichen, dr., Midtstuen San., V. Aker.
 Narvig, H., dr., Oslo.
 Nergaard, Olav, skogeier, Åsta.
 Nielsen, C. E., telefondirektør, Drammen.
 Nilson, Robert, skibsreder, Oslo.
 Nordhagen, Joh., overlærer, Oslo.
 Olsen, Carl, postfullmektig, Oslo.
 Olsen, frøken Signe, Oslo.
 Omsted, Carl, sekretær, Oslo.
 Orning, O. Chr., overrettssakfører, Drammen.
 Oslo militære samfund, oberstløitn. Dannevig, Oslo.
 Ornes, frøken Christiane, Oslo.
 Printz, Axel, kaptein, Oslo.
 Prytz, Eiler Krog, gullsmed, Oslo.
 Qvigstad, kaptein, Mo i Rana.
 Ramm, redaktør, Vinderen.
 Refsum, Thorleif, diplomingeniør, Oslo.
 Resvoll, Thekla R., dr., Bestun.
 Resvoll-Holmsen, Hanna, dosent, Vettakollen.
 Ringnes, Chr. M., direktør, Hvalstad.
 Rolfsen, Rolf, avdelingschef, Oslo.
 Rolfsen, fru Kirsten, Oslo.
 Ruden, Ivar, skoginspektør, Sandvika.
 Ruud, Tidemand, lektor, Kragersø.
 Saxlund, M., skogdirektør, Oslo.
 Schetelig, J., professor, Tøyen.
 Schanke, A., skogforvalter, Kongsvinger.
 Schiørn, Karl, overlærer, Tønsberg.
 Schlytter, Boye, Oslo.
 Sem, Elise, h.r.advokat, Holmenkollen.
 Sire, Niels, kaptein, Høvik.
 Skavland, fru Ella, Oslo.
 Slemdals, Vinderen og Vettakollens Vel, kapt. Lous, Vinderen.
 Spjeldnæs, kaptein, Vettakollen.
 Stokke, C. A., Oslo.
 Svae, Hj., kaptein, Oslo.
 Sverdrup, Helga, frøken, Oslo.
 Tajet, Gustav, løytnant, V. Aker.
 Tharaldsen, H., fhv. lærer, Lillestrøm.
 Thaulow, Harald, Oslo.
 Tostrup, frøken, «Kjenn Ditt Land», Oslo.
 Tveter, Haakon, Aker.
 Ulvig, Elisa, frøken, Oslo.
 Voksenkollens Vel, Waal, Jacob, Voksenlia.
 Walle, A. Th., fenrik, Oslo.
 Ween, Thorolf, kaptein, Bekkelagshøgda.
 Welhaven, J. A., byråchef, Nordstrand.
 Werenskiold, W., professor, Lysaker.
 Wersvik, Knut, Oslo.
 Wold, Karsten, kaptein, Oslo.
 Zimmer, A., generalintendant, oberst, V. Aker.
 Øgård, A., karttegner, Oslo.
 Østensen, Einar E., o.r.sakfører, Oslo.
 Øyen, Toralf, kaptein, Vinderen.

ÅRSBERETNING FRA VEST- LANDSKE KRETSFORENING FOR NATURFREDNING I NORGE

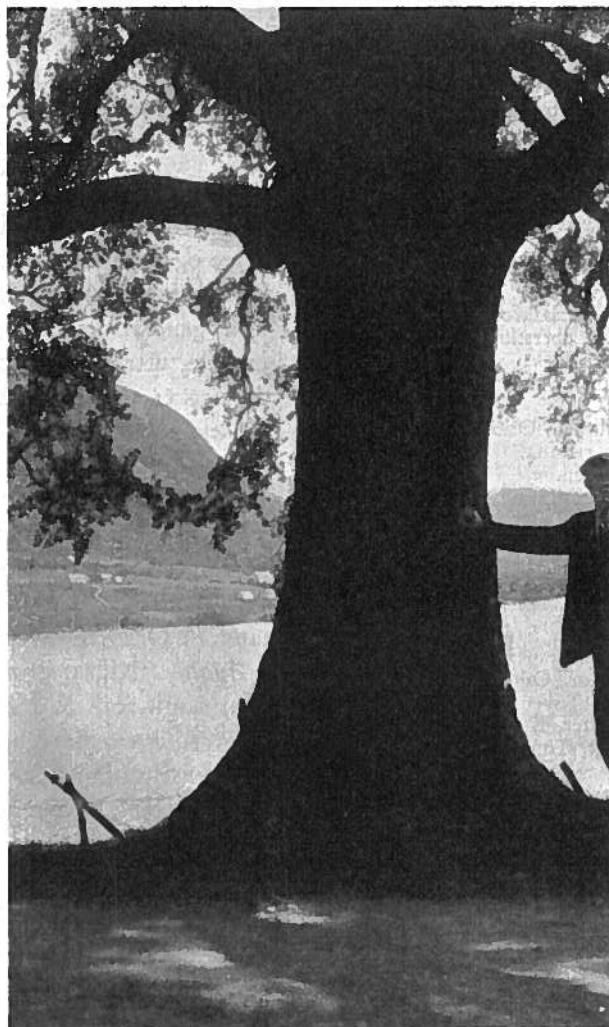
Kretsforeningen har i 1930 hatt 21 livs-
 varige og 65 årsbetalende medlemmer. Der
 er innmeldt 12 nye medlemmer i årets løp.

På generalforsamlingen 25. april 1930
 blev de uttredende medlemmer av styret
 godseier *G. Heiberg*, Amla, og konserva-
 tor *James Grieg* gjenvalgt, av varamenne-
 ne materialforvalter *Olaf Hanssen* og for-
 søksleder *A. Smitt*. Av rådet uttrådte føl-
 gende ved loddtrekning, som alle blev
 gjenvalgt: Skibsreder *O. Grolle Olsen*,
 Bergen; konservator *Johs. Lid*, Oslo; lens-
 mann *P. O. Ottesen*, Manger; kirkesanger
J. Apold, Odda; professor *J. Holmboe*,
 Oslo; cand. real. *S. Ve*, Bergen; konserva-
 tor *S. Johnsen*, Bergen. Som revisor blev
 amanuensis *Astrid Karlsen* gjenvalgt.

Foreningens formann har vært profes-
 sor *Rolf Nordhagen*, dens viceformann
 konservator *James Grieg*. På generalfor-
 samlingen fremla formannen årsberetning
 og regnskap som blev godkjent. — Hvad
 arbeidet i det forløpne år angår, kan føl-
 gende viktigere saker anføres:

A. Spørsmålet om innførsel av bisam- rotte til Vestlandet.

Da der i februar 1930 i Bergens-aviser
 fantes avertissementer om import og salg
 av bisamrotter til Vestlandet, henvendte
 foreningen sig til Landbruksdepartementet
 med anmodning om å få tillatelse for våre
 naturfredningsorganisasjoner til å uttale
 sig i sakens anledning. Denne henvendelse
 resulterte i en svarskrivelse fra departe-
 mentet, hvori dette utbad sig en fremstil-

Bjerk. Kåta i Olen, Sunnhordland

O. H.

ling av foreningens syn på saken. I den anledning forfattet konservator *Sigurd Johnsen* en lengere motivert skrivelse, som senere blev tiltrådt av viceformannen konservator *James Grieg*, hvori faren ved en eventuell import fremheves. I tilslutning til denne betenkning vedtok styret å fraråde ethvert forsøk på naturalisering av bisamrotter langs kysten. Som bekjent blev

senere enhver import av denne dyreart forbudt.

B. Fredning av store eller merkelige trær og busker på Vestlandet.

Dette arbeide, som for alvor begynte i 1929 under ledelse av formannen og materialforvalter *Olaf Hanssen*, har i årets løp vært fortsatt i størst mulig utstrek-

Kjellarlindi. Utne. Hardanger.

O. H.

ning. Følgende 13 fredlysninger, hvorav enkelte omfatter flere trær, er med de respektive eieres samtykke foretatt i beretningsårets løp.

1) En *bjerk* av usedvanlige dimensjoner på gården *Kåta* i *Ølen*, Sunnhordland. Treet er 22 m. høit og viser ved roten et rundmål på 4,65 m., i brysthøide 3,86 m. Kronens tvermål nord—syd er 22 m. Treet står i veikanten langs hovedveien fra *Ølen* til *Vikebygd* og er enestående vakkert. Eier: *Serine K. Lunde*.

2) To svære *barlinder* (*Taxus baccata*) i *Bandhaugslidi*, *Bjørndalen*, *Os herred*, på gården *Nedre Røds grunn*. Det ene er ca. 7 m. høit med et rundmål på 2,10 m. ved roten, i brysthøide 1,80 m. Det annet er 10 m. høit med et rundmål på 2,02 m. ved roten. Det deler sig i 1,20 m. høide i to stammer med rundmål 1,44 m. og 1,0 m. Eier: *Haldor Rød*.

3) Det berømte *lindetre* (*Tilia cordata*), «Kjellarlindi» på *Utne*, *Kinsarvik* i *Hardanger*. Treet står på heimebøen og har ved roten et rundmål av 6,20 m., i 1 m. høide 5,40 m. Selve stammen er bare 5,70 m. høi, men deler sig i et voldsomt stort antall grener. Treet har lenge vært truet av en telegraflinje i nærheten, og der er dessverre hugget vekk en del grener på denne siden. «Kjellarlindi» eller «Utnelindi» er kjent over hele *Hardanger* og er enestående malerisk. Eier: *Johns. T. Utne*.

4) En stor *ener* (*Juniperus communis*) på heimebøen i *Vågårdsteigen*, *Råen*, *Kinsarvik* i *Hardanger*. Treet er ikke særlig høit, bare 5,5 m., men har en praktfull krone (diameter 8,7 m.), og stammens rundmål ved roten er 1,50 m. Eier: *Sigrid T. Råen*. Treet slutter sig til de mange kjempestore enere, som *Hardanger* er så

Villapal. Mølster. Voss

O. H.

rikt på, og som nu heldigvis er sikret mot fremtidig ødeleggelse.

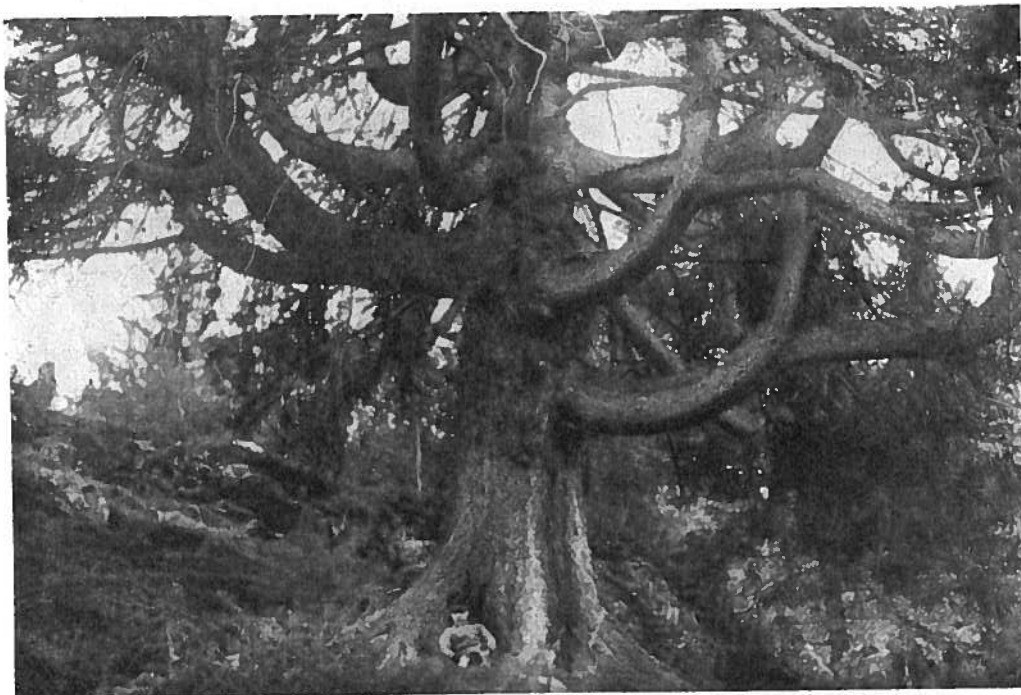
5) To usedvanlig store *aspetrær* (*Populus tremula*) på Stovehjellen, Fletre i Voss herred. Det ene er 2,65 m. rundt stammen ved roten og over 30 m. høit; stammen er rett som et lys. Det annet er mellom 25 og 30 m. høit og måler 2,98 m. ved roten. Vakre aspetrær av slike dimensjoner er nu en stor sjeldenhet i landet. Eier: Ole S. Fletre.

6) En vakker og grov *villapal* (*Pirus malus*), i utmarken «Kallhaugen» på Mølster i Voss herred. Stammen viser et rundmål på 2,43 m. og deler sig i 1,37 m. høide i to grove grener. Kronens diameter er op til 10,8 m. Apalen er et gammelt merketre: bærer han mange blomster blir det godt kornår, bærer han lite blir det skralt.

Fra stedet er der en storartet utsikt over Vossevangen. Eier: B. M Mølster.

7) En svær og merkelig *gran* (*Picea excelsa*), «Storagrånæ», like ved heimebøen på Sleen i Vossestrand herred. Treet som er 19 m. høit, er enestående interessant, idet det har 13 store grener som svinger sig ut i en bue og så vokser rett op, nesten i jevnhøide med hovedstammen («Kandelabergran»). Rundmålet ved roten er 3,62 m., i brysthøide 3,15 m. Kronen er over 12 m. bred. Flere grener er vokset inn i hinannen. Eier: Halstein A. Sleen.

8) En merkelig *gran* (*Picea excelsa*) på Vetlestølen, Hefte i Voss herred. Treet som er 15 m. høit viser et rundmål ved roten på 3,10 m. Alle grenene bøier sig ned, og et meget stort antall når praktisk talt marken omkring treet. Toppen er av-

«Storegråne». Sleen i Vossestrand

O. H.

brutt, men treet har hatt samme utseende som nu i over 70 år. Kronens diameter øst—vest er 12,4 m. Eier: *Knut A. Hefte*.

9) En svær ener (*Juniperus communis*) på stedet «Småfossane», *Hefte* i Voss herred. Treet er 9 m. høit og har ved roten et rundmål på 1,75 m. Kronediameter nord—syd 5,20 m. Eier: *Knut A. Hefte*.

10) Et merkelig eksemplar av grå-older (*Alnus incana*) med flikete blader på gården *Nygård* (Enge) i Etne herred, Sunnhordland. Eier: *Wm. Børretzen*. Oldertrær med innskårne blad er en stor sjeldenhet i Norge.

11) En veldig ask (*Fraxinus excelsior*), «Storeasken», tuntre på *Kambo* i Etne, Sunnhordland. Treet kalles Storeasken i offentlige dokumenter fra 1822. Det blev beskåret i 1890. Stammens rundmål 2 m.

op fra marken er 4,60 m., den deler sig i 5 svære grener. Kronens diameter øst—vest er 17,8 m. Eiere: *Johs. Krambo* og *A. Vevatne*.

12) En usedvanlig stor svartolder (*Alnus glutinosa*), «Tekslebekk-olderen», på *Berge*, Jondal i Hardanger. Treets rundmål ved roten er 6,65 m., høiden ca. 20 m. Kronens tvermål øst—vest 22,3 m. Oldere av sådanne dimensjoner hører til de allerstørste sjeldenheter i vårt land. Treet har 2 flogrogner. Eier: *J. L. Berge*.

13) En svær ener (*Juniperus communis*) i *Vasselhagen*, *Vassel*, Jondal i Hardanger. Eier: *Ola Håvik*. Også denne rusk av en ener supplerer de øvrige fredlyste trær av denne art på en udmerket måte.

Foreningen står i stor takknemlighets-

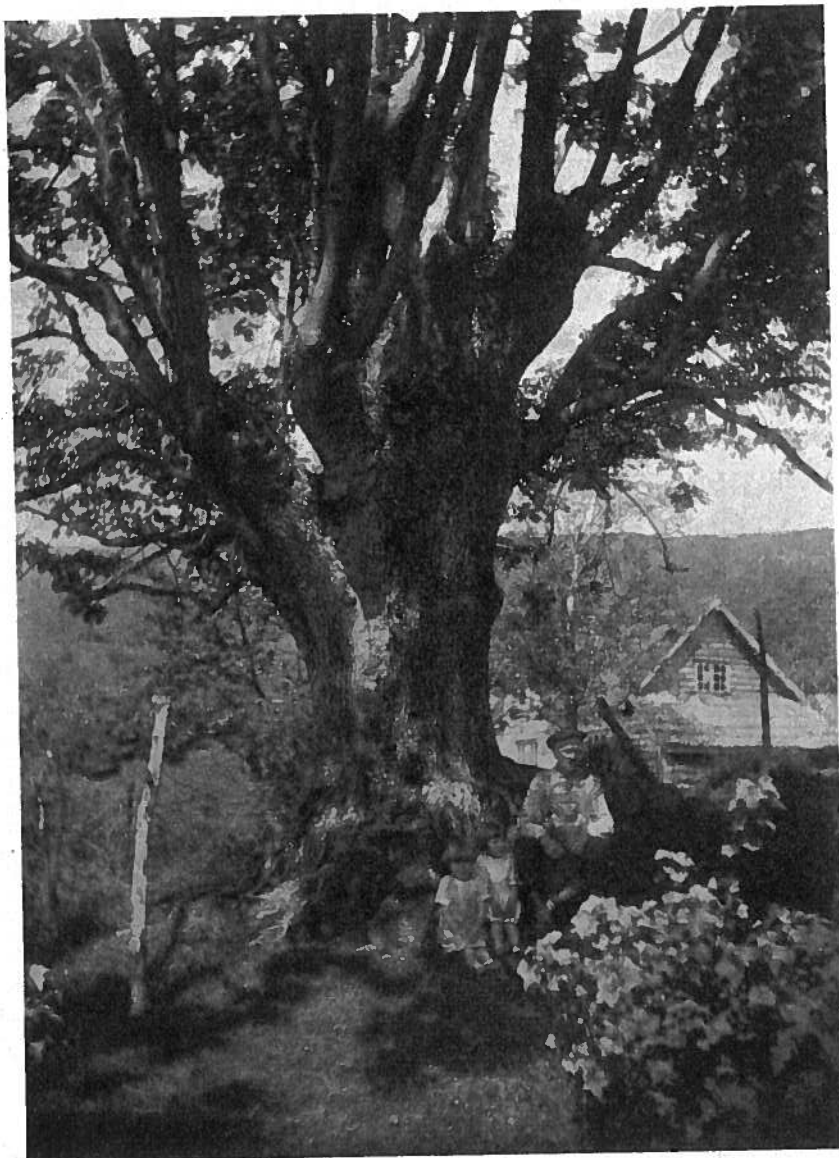
Finer. Hefte. Voss

O. H.

gjeld til alle de ovenfor nevnte gårdbrukere, som har støttet vårt arbeide på en så effektiv måte. Dessverre møter vi i visse bygder fremdeles liten forståelse for naturfredningstanken, men for hvert år som går trenger foreningens syn på vårt lands naturherligheter mere og mere igjenem. Riktignok oplever vi fremdeles at

folk skynder sig med å hugge ned store trær (!) før foreningen får anledning til å gjøre sin innflytelse gjeldende; men dette er heldigvis undtagelsestilfeller. Og det er meget opmuntrende å se, med hvilken interesse vårt arbeide omfattes i mange distrikter, særlig i Hordaland fylke.

Foreningens utsending, *Olaf Hanssen*,

Storeasken. Kambo. Etne i Sunnhordland

O. H.

har også bereist visse deler av Rogaland og Vestagder fylker og i samarbeide med kretsforeningen i Stavanger opnådd fredlysing av forekomster i denne del av landet.

C.

Foreningen har dessuten assistert Rogalands kretsforening i dens arbeide med *oversettelse av utenlandske naturfredningslover og bestemmelser*. En rekke franske

dokumenter er elskverdiggst oversatt av foreningens medlem fru *Märta Smit*, Bergen. Flere omfangsrike polske publikasjoner er oversatt ved Konsulatet for republikken Polen, Oslo. For denne utmerkede assistanse vil foreningen her få lov til å fremføre sin varmeste takk.

Bergen i februar 1931.

Rolf Nordhagen,
formann.

ÅRSBERETNING FRA ROGA- LANDS KRETSFORENING FOR NATURFREDNING I NORGE FOR 1930

Medlemsantallet utgjør pr. 31. desember 1930 339. I årets løp er utgått 15 og innkommt 48 medlemmer. Medlemsantallet er altså øket med 33 medlemmer.

Av arbeidet med de på forrige årsmøte opsatte programposter hitsettes:

1. *Kristtornfredning.*

Der innsendtes til fylkestinget et motiver forslag om 10 års fredning. Vedkommende komité i fylkestinget var enig i at kristtornen måtte vernes, men kunde ikke tilråde salgsforbud. Fylkestinget vedtok sådan beslutning:

«Ein upmodar skogmeistaren og skogråda i Rogaland å sjå etter at kristtorn vert værna um og gi eigarane av treslaget dei naudturvande opplysingar og rettleiding med omsyn til hogging og avkvisting.»

2. *Villreinsaken.*

I henhold til vår forenings tidligere beslutning foreslo vår representant på landsmøtet i Bergen totalfredning i 10 år for hele det sydlige Norge. Der opnåddes på møtet enighet om å arbeide for dette mål.

3. *Avisartiklene* om naturfredningsarbeidet i andre land.

Samtlige artikler er nu trykt i dagspressen. Tilsammen vil artiklene utgjøre en bok på 120 sider.

4. *Oldtidslevninger.*

Formannen har i sommer befaret Randaberg, Hetland, Riskekverven, Revheim, Madla og Håland. Det viser sig dessverre at antallet av gravhauger minker sterkt. Man kommer nu til å fremme et av styret behandlet forslag om fredning av visse nærmere bestemte gravhauger.

5. *Oversettelsesarbeider.*

Arbeidet med oversettelse av fremmede lands naturfredningslover har vært fortsatt.

6. *Fredningsfelt på Jæren.*

Der foreligger nu et oversiktskart for vedkommende parti. Saken vil bli drøftet på det forestående årsmøte.

7. *Kvitsøyfredningen.*

Man har gjentagende henvendt sig til Kvitsøy ungdomslag i anledning sikring av fredningen. Det har ikke lykkedes å få dette i orden — endnu da.

8. *Præstøy ved Farsund.*

Efter anmodning av botaniker Olav Hansson har man satt sig i forbindelse med eieren, Farsunds motorbåtforening. Øya har en egenartet skogvegetasjon, som bør bevares.

Eieren ønsket for tiden ingen fredning, da den var under betryggende kontroll.

9. *Fredlysning av eiendommer i Høle.*

En del eiere har erklært sig villig til å fredlyse sine eiendommer slik som tidligere skjedd på Kylls i Høiland.

A. Bærheim,
formann.

S. Evensen.

Medlemsfortegnelse for Rogalands kretsforening for naturfredning i Norge. 1930.

Livsvarige medlemmer:

1. Isaksen, Ole, overmaskinist.
2. Berentsen, E., konsul.
3. Pedersen, Anton, grosserer.
4. Randulff, Bernh., kontorchef.
5. Bærheim, Anders, avdelingschef.
6. Evensen, S., ingeniør.
7. Hansen, Kjos, dyrlæge.
8. Zimmer, K., direktør.
9. Stavanger kommune.
10. Middelthon, C., konsul.
11. Oftedal, Lars, statsråd.
12. Dahle, John, grosserer.
13. Fjermestad, Ths., kjøpmann.
14. Hals, Oluf, handelsreisende.
15. Arentz, Gustav, konsul.
16. Smedsrud, A. M., doktor.
17. Bergh, Chr., advokat.

Arsbetalende medlemmer:

1. Idsøe, A., slaktermester.
2. Petersen, Jan, museumsdirektør.
3. Schønning, H. Tho. L., konservator.
4. Jørstad, Torger, avdelingschef.
5. Paulsen, John, skibsfører.
6. Svennsen, Oscar, postekspeditør.
7. Torgersen, Erling, barbermester.
8. Nilsen, Thorbjørn, kjøpmann.
9. Thorsen, Thv., skibsfører.
10. Aasland, Jul., maskinmester.
11. Hansen, Herluff, gullsmed.
12. Bryne, Thoralf, gartnerieier.
13. Wiig, Harald, bankchef.
14. Randulff, Ths. P., depotchef.
15. Tønnessen, Arthur, kjøpmann.
16. Hamre, Birger, agent.
17. Nessler, Wilh., tannlæge.
18. Eeg, Peder, kjøpmann.
19. Aadnesen, L. A. R., materialforvalter.
20. Mæhle, Joh., kjøpmann.
21. Andreassen, Nordal, kjøpmann.
22. Johannessen, Paul, kontorchef.
23. Kvie, Olaf, agent.
24. Floor, Otto, forlagsbokhandler.
25. Pedersen, Birger, disponent.
26. Fjermestad, Martin, fabrikkieier.
27. Sønneland, H. G., hovedbokholder.
28. Benning, Arne, lektor.
29. Grude, I. Mossige, chefsekretær.
30. Todnem, O. J., overtollkontrollør.
31. Veland, Johs., los.
32. Veire, Thv., kjøpmann.
33. Nilsen, Kr. L., tollfullmektig.
34. Lunde, Erik, kjøpmann.
35. Tjensvold, Olaf, kjøpmann.
36. Guldborg, E., ingeniør.
37. Aamodt, T., verksmester.
38. Opsanger, K., forlagsbokhandler.

39. Hoseth, Harald, skiltmaler.
40. Ramsland, Erling J. A., grosserer.
41. Mauritzen, Nils, tømmermann.
42. Svensen, Michal, postbud.
43. Jensen, Jens, barbermester.
44. Emberland, Nils S., barbermester.
45. Torjussen, R., telegrafekspeditør.
46. Larsen, Alf, restauratør.
47. Eriksen, E., telegraffullmektig.
48. Eide, I., driftsingeniør.
49. Mauritzen, Martin, lektor.
50. Glad, P. C., forstmester.
51. Bjørheim, Lars, reisende.
52. Lund, C. O., kontorchef.
53. Michaelsen, M., regnskapsfører.
54. Bowitz, Carsten, støperieier.
55. Høiland, J., opsynsmann.
56. Vig, Ole, postekspeditør.
57. Olsen, O. S., borgermesterfullmektig.
58. Moe, H. Asche, botaniker.
59. Homme, Lars, bygningsingeniør.
60. Rygh, Birger, arkitekt.
61. Johnsen, Knut, butikkchef.
62. Gjessen, Erik, maskinmester.
63. Lode, Ludvig, verkstedeier.
64. Juell, H., stadsingeniør.
65. Stabenfeldt, Nils, boktrykker.
66. Riise, H. H., kjøpmann.
67. Bjørnsen, Lars M., kjøpmann.
68. Andreassen, Andreas, disponent.
69. Jensen, Torarin, kjøpmann.
70. Torgriksen, K. M., konsul.
71. Hansen, C., kontorchef.
72. Tvedt, Cecilie, frk., chef, riksf.anstalten.
73. Hamre, Thv., bankkasserer.
74. Motland, Wilh., handelsgartner.
75. Salvesen, Fr., avdelingschef.
76. Norland, M., doktor.
77. Paulsen, M., tollkontrollør.
78. Alvsberg, P., tollkontrollør.
79. Ruus, T., tollkontrollør.
80. Evensen, E., tollopsyndsmann.
81. Eckhoff, M., bygningschef.
82. Meling, L. H., forretningsfører.
83. Skjæveland, Einar, butikkchef.
84. Roaldsø, N. O., forretningsfører.
85. Dahle, Michal, disponent.
86. Brimsø, W., forretningsfører.
87. Nygård, Thorstein, disponent.
88. Folløy, Severin, kutterfører.
89. Pedersen, Ole, forretningsfører.
90. Gabrielsen, B. J., disponent.
91. Pettersen, Pauli, frøken, kontordame.
92. Helganes, Helga, frøken, butikkdame.
93. Thorsen, Tønnes, kontorchef.
94. Eilertsen, Eilert, gravør.
95. Jacobsen, Rolf, verksdirektør.
96. Aanonsen, Arnt, kjøpmann.
97. Rasmussen, Trygve, materialforvalter.
98. Kirsebom, G. M. T., kjøpmann.
99. Madsen, Arthur, kommunegartner.
100. Fosse, Otto, postekspeditør.
101. Eskeland, Sven, gårdbruker.

102. Lund, Halvdan, gartner.
103. Halvorsen, Trygve, postekspeditør.
104. Nissen, Egede, postmester.
105. Larsen, Anker, postekspeditør.
106. Oddsen, Ingolf, postekspeditør.
107. Bergmark, Aleks. R., postekspeditør.
108. Feyling Hanssen, H., postekspeditør.
109. Eskeland, Thorolf, elektriker.
110. Hinna, Reidar, modellsnekker.
111. Skjæveland, Otto, 1.-styrmann.
112. Askvig, Nic. B., kjøpmann.
113. Kleppe, Trygve, kemner.
114. Gundersen, Jacob Stray, avdelingschef.
115. Gjemre, T., navigasjonslærer.
116. Christensen, Edv., byggmester.
117. Sømme, Ole, vaktmester.
118. Friser, Thorleif, postekspeditør.
119. Henriksen, Børge, postelev.
120. Johnsen, Johan, kasserer.
121. Løvik, Olaf, kontorchef.
122. Dahl, Th., journalist.
123. Stavnem, Thor, postmester.
124. Aase, Chr., boligbestyrer.
125. Lie, Trygve, kontorist.
126. Ommundsen, M., faktor.
127. Sæiland, Svein, gårdbruker.
128. Jacobsen, Olav, agent.
129. Olsen, Albert, maskinsetter.
130. Ingebretsen, Alfred, maskinsetter.
131. Nærum, J., konsul.
132. Evertsen, Reinert, faktor.
133. Kavli, Fr., disponent.
134. Abrahamsen, Trygve, gasskontrollør.
135. Gundersen, Hildor, revisjonsfullmektig.
136. Brummeland, John, butikkbetjent.
137. Andersen, J., skibsfører.
138. Moe, Anstein, skibsfører.
139. Lange, P., skibsfører.
140. Danielsen, W., maskinist.
141. Tønnessen, Tønnes, vognfabrikant.
142. Ebeltoft, Herm., salmaker.
143. Isaksen, Marie, frk., telefonbestyrerinn.
144. Skjæveland, Alfred, agent.
145. Olsen Stang, avdelingschef.
146. Bergesen, Sigval, passasjeravdeling.
147. Dahle, Ole, handelsmann.
148. Karlsen, Georg, postbud.
149. Nilsen, Arvid, kontorist.
150. Marcussen, Alf, stereotypør.
151. Leiner, Karl A., maskinsetter.
152. Nag, Martin, kjøpmann.
153. Moen, Tjostov, kontorchef.
154. Roth, Andr., aksjemegler.
155. Mosgren, B. C., lektor.
156. Olavson Heitmann, garvermester.
157. Svennsen, Sven, fabrikant.
158. Svanæs, Edvard, 1.-styrmann.
159. Vadla, Kornelius, kirkesanger.
160. Olsen, Ola, fabrikkfører.
161. Olsen, Alma, fru.
162. Todnem, R. S., slaktermester.
163. Hansen, Otto, fabrikkfører.
164. Liversen, Lars, postpakkmester.
165. Friestad, E. F., materialforvalter.
166. Holst, Trygve, kontorist.
167. Tengs, Sigfred, driftsbestyrer.
168. Eide, B. W., distriktssjef.
169. Bjørnsen, Otto, snekkermester.
170. Hovland, Peder, 1ste styrmann.
171. Martinsen, H., frisør.
172. Corneliussen, Omer, frisør.
173. Nygård, Olene, frøken, handlende.
174. Lunde, S. A., distriktsdyrlæge.
175. Aase, Johan, postekspeditør.
176. Hognestad, Marie, fru.
177. Nilsen, Sven, skibsfører.
178. Bjørge, J., grosserer.
179. Anda, Johan, handelsmann.
180. Nilsen, Erling, stadsarkitekt.
181. Wetteland, O., sorenskriver.
182. Johansen, C. G., automobilreparatør.
183. Knudsen, Rasmus, fabrikkfører.
184. Sørbo, Gabriel, støperieier.
185. Sørbo, Marie, frøken, handlende.
186. Larsen, Olav, rørløgger.
187. Gilje, Konrad, vaktmester.
188. Meland, Kornelius, kasserer.
189. Rullestad, Øistein, skolebestyrer.
190. Olsen, Anders Bærem, disponent.
191. Dirdal, I., kontorfullmektig.
192. Evertsen, Hjørdis, frøken, kontordame.
193. Finne, Gabriel, ingeniør.
194. Løken, S., byggtner.
195. Lura, Sigurd, lærer.
196. Lunde, Olav, agent.
197. Godal, Arne, handelsgartnerieier.
198. Mydland, L. A., disponent.
199. Andersen, Wolter, kjøpmann.
200. Svennsen, Svenn, kjøpmann.
201. Dreyer, Jakob, boktrykker.
202. Stavanger Garnerforening.
203. Melby, O., elektriker.
204. Seland, G., forvalter.
205. Paulsen, Gunnar, bokbinder.
206. Isaksen, Fredrik, maskinassistent.
207. Håland, Thorvald, maskinassistent.
208. Selrod, R., teknisk skoledirektør.
209. Storhaug, L., arkitekt.
210. Kverneland, Ingebræt, lagerchef.
211. Romslo, S., stasjonsmester.
212. Clementsen, Julius, støperieier.
213. Topdal, Marie, frøken.
214. Amundsen, Olav, trykker.
215. Skretting, Tollak, fabrikant.
216. Petterson, Gerhard, redaksjonssekretær.
217. Pallesen, Chr., dampskibsekspeditor.
218. Finnesand, John, maskinmester.
219. Jacobsen, E., kontorfullmektig.
220. Olsen, Håkon Angel, reisende.
221. Thue, Gunnar, kontorchef.
222. Mehus, Jørgen, handelsmann.
223. Høiland, blikkenslagermester.
224. Birkeland, M. K., politibetjent.
225. Kvitsøy Ungdomslag, Kvitsøy.
226. Stavanger Ingeniørforening.
227. Norås, Halvard, lærer.

228. Antonsen, Nils, kjøpmann.
229. Husebø, Peder, mekaniker.
230. Øksnevad, E., elektriker.
231. Haugstad, Aadmund, skibsfører.
232. Birkedal, M., bestyrer.
233. Torkelsen, Ole, verksmester.
234. Jøsang, R., koksekspeditor.
235. Robberstad, Hans, kjøpmann.
236. Odden, O. G., bestyrer.
237. Rogaland Skogselskap.
238. Stavanger Turistforening.
239. Rege, Bertinius, stadsveier.
240. Haugstad, Chr., lektor.
241. Meling, T., vaktmester.
242. Kristiansen, Jens, frisør.
243. Bredeesen, O. W., butikkchef.
244. Boye, Johannes, boktrykker.
245. Tunge, Th., slaktermester.
246. Jonassen, Lauritz, hovedbokholder.
247. Jensen, Astri, fru.
248. Lea, Kathinka, frøken, bestyrerinne.
249. Aarthun, Sjur, opsynsmann.
250. Sandved, Peder, gartnerieier.
251. Karlsen, Karl O., politibetjent.
252. Thorsen, G., skolevaktmester.
253. Thomsen, Rasmus, litograftrykker.
254. Sirnes, Alf, opsynsmann.
255. Jensen, Osw., feiermester.
256. Gudmundson, G. J., agent.
257. Stavanger Museum.
258. Amundsen, Jens, redaksjonssekretær.
259. Johansen, Alfred, boktrykker.
260. Steensland, Olaf, agent.
261. Gjessen, Ingolf, maskinmester.
262. Thormodsen, Ths., ligningsassistent.
263. Smith, Eivind, kontrolldyrlæge.
264. Knoph, Elias, kjøpmann.
265. Serigstad, Joakim, kjøtteksportør.
266. Stavanger og Rogaland Dyrebeskyttelsesforening.
267. Lunde, Sigvart, kobberslagermester.
268. Halvødsen, Severin, kjøpmann.
269. Aadnesen, Lars, maskinist.
270. Aadnesen, Olav, postbud.
271. Sagvaag, Karl, montør.
272. Waldorf, A., gårdbruker.
273. Hidle, L., gårdbruker.
274. Johannessen, Hj., mølleieier.
275. Lunde, O., lærer.
276. Isachsen, S. J., verkstedeier.
277. Høiland, Jonas, agent.
278. Olsen, Hans, disponent.
279. Ludvigsen, Anna, fru.
280. Johannesen, Anna, fru.
281. Danielsen, Inga, frk.
282. Olsen, Berta, frk.
283. Larsen, Thomas F., ingeniør.
284. Greve, A. T., kjøpmann.
285. Jensen, Mauritz, kjøpmann.
286. Hidle, Hartvig, fylkesgartner.
287. Svihus, Trygve, landmåler.
288. Tengesdal, Magnus, postekspeditor.
289. Kristoffersen, Ole, restauratør.

290. Osa, Lars, konservator.
291. Kloster, A., magister.
292. Thoring, Aug., agent.
293. Ellingsen, Fr., bokholder.
294. Hellstrøm, G., juvelér.
295. Johansen, Aron, generalagent.
296. Svensen, Emil, kontorchef.
297. Hamre, Andreas, kjøpmann.
298. Nygren, Trygve, inspektør.

Nye årsbetalende medlemmer:

1. Bjorheim, Rasmus, snekkersvenn.
2. Bjorheim, Ingeborg, telegrafistinne.
3. Bærheim, Sigurd, tegner.
4. Becher, H., urmaker.
5. Eilertsen, Einar, kontorist.
6. Hesne, Martin, feiermester.
7. Hinna, Rasmus, boktrykker.
8. Haaland, Samuel, gårdbruker.
9. Iversen, Iver, formann.
10. Hausken, Ole, revisor.
11. Johnsen, Ingolf, handelsbetjent.
12. Kolberg, Ole, gårdbruker.
13. Kragmo, Eiler, kinomaskinist.
14. Larsen, Leif O., kontorfullmektig.
15. Lone, Sigbj., lagermann.
16. Lura, Sigurd, styrmann.
17. Madsen, Trygve, gartner.
18. Norland, Thorvald, disponent.
19. Olsen, Om., kjøpmann.
20. Pihl, Trygve, agent.
21. Ramsland, Wilhelm, grosserer.
23. Ree, Hans G., postpakkmester.
24. Sundby, Lothar, lagermann.
25. Sanner, Alf, kringkastingsbestyrer.
26. Tau, Ottar, lagermann.
27. Torkelsen, Torkel, tømmermester.
28. Thorsen, Gustav, revisor.
29. Thostensen, Thorleif, lokomotivfører.
30. Varland, T., frøken, handlende.
31. Willumsen, Wilhelm, kontorchef.
32. Wessel, Bernhard, ekspeditor, Bergen.
33. Øustbø, Randulf, handelsmann.

ÅRSMELDING FRA SURNADAL DAL NATURVERN 1930

Året 1930 hev vore eit godt år. Den første sak vi hev arbeidt med er *forbod mot metalsnaror*.

Det gjekk godt i Surnadal, men seinare gjekk det smått.

Fylkesmannen vilde ikkje godkjenna forbodet når ikkje fleire herad var med. Vi sendte då saka til Rindal, Åsskard og

Stangviks heradstyre. Dei gjekk med oss, og no er det *vedteke forbod mot metal-snaror i Nordre Møre*.

Formannen, Musters, hev halde foredrag og Ola Sylte synt lysbilete. Musters hev ogso skrive i aviserne her, og folk her hev teke til å tenkja yver kva denne saka hev å segja.

Vi sendte for ei tid sidan eit skriv til Surnadal herredsstyre um å få giftåte burt. Det gjekk godt. Herredsstyret vedtok forbod mot å leggja ut giftåte i Surnadal og dertil *fredning av oter i 5 år*.

Den 29. juni 1930 hadde Surnadal Naturvern årsmøte i forsamlingshuset «Sagatun».

Formannen heldt eit foredrag um naturfreding og Ola Sylte viste fram lysbilete. Det møtte mange folk. Av dei var mange gamle surnadølinga som no hev vandra ut.

Brukseigar Jan Grimsmo frå Rena fortalde korleis han *driv det med freding av egg og fuglar rundt Kristiansund N.*

Det var i det heile eit gildt møte. Lagslemerne hev auka godt i år. Det hev gjenge fram frå 27 ifjor til 40 no. Vi arbeider no mest med freding av rovdyr og rovfuglar, da det ser ut til at mange sortar står i fare for å koma burt.

Eg sender hermed ei liste over lagslemerne og seinare skal kasseraren senda årspengarne.

Surnadal den 15. november 1930.

Ola Sylte.

Lagslemer for 1930.

Finn Musters, zoolog.
Peder Moen, gardbrukar.
Ola Sylte, lærar.
Ola Dønheim, lærar, ordførar
Edvart Aarnes, handelsstyrar.
Ola Kattem, handelsstyrar.
Tore Halse, lensmann.
Ingebrigt Grimsmo, brukseigar.
Anna Holten, postopnar.
Georg Matheson, dyrlækjar.
Fru Matheson.
Ola Skjermo jun., gardbrukar.
Sven Svenson, bankkasserar.
Ola Holt, skomakar.
Lars Strand, gardbrukar.
Ola Vaseng, handelsreisande.
Jan Aune, sogneprest.
Jan Grimsmo, brukseigar.
Lars Heggset, handelsmann.
Kr. Fasting, overrettssakførar.
Fru Fasting.
Sigurd Loennechen, agent.
Ola Brandsnes, lærar.
Lars Bønneshammer, gardbrukar.
Ola Mogstad, gardbrukar.
Lars Sæter, gardbrukar.
Edvard Tanvik, skipper.
Lorenz Selmer, tannlæge.
Lars Melling, gardbrukar.
Rasmus Wichtberg, postopnar.
Olaf Aune, gardbrukar.
Ingebrigt Moen, gardbrukar.
Arnt Katten, gardbrukar.
Eriksen, tannlæge.
Nils Nilsen, hotelleigar.
Fru Nilsen.
Jahn A. Hveding, handelsmann.
Fru Hveding.

*Kjøp Deres
bøker hos*

Johan Grundt Tanum
Tidligere Aschehougs Boghandel
KARL JOHANS GT. 43, OSLO

**VI HAR ALLE NYHETER
I FAGET -**

VI UTFØRER ALT I
REPRODUKTIONER
KLICHEER, MATRICER
STEREOTYPIER, GALVANOS

WILH. SCHEEL & CO
ARBINS GT. 1. — TELF. 43522-43719

UTGITT AV LANDSFORENINGEN
FOR NATURFREDNING I NORGE
MARS 1931

Trykt hos Fabritius & Sønner, Oslo